

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Al senyor Governador

La nit del dissabte darrer, Excel·lentíssim Senyor, va començar a córrer la nova d'uns desagradables incidents a l'arribada de Jaume Comte. Poc després se sabia concretament que els agents de la vostra autoritat havien dissolt per la força la multitud de ciutadans d'ambdós sexes estacionada al voltant del baixador del carrer d'Aragó, escampant per altres carrers i places la fúria d'un càstig incompres contra pacífics transeünts. I tothom feia el mateix comentari: «Ja hi tornem a ser.»

Els uns deien que el poble, tot just alliberat, havia fet mal ús dels seus drets, palesant una vegada més que no sabia ésser lliure. Eren el que enyoren el règim d'opressió caigut. Els altres deien que l'autoritat una vegada més havia perdut el cap davant d'un fet tan natural com el d'un poble llibertat. De l'una o de l'altra manera, tothom deplorava uns fets que resuscitaven de sobte i quan ningú menys s'ho pensava, la història de les nostres típiques turbulències. I és que el motiu d'aquesta història persisteix com si res no hagués passat i com si res no haguéssim après.

Aquest motiu és l'haver cregut sempre que poble i autoritat són dues coses contradictòries, dues forces en estat de lluita permanent. El concepte civil de l'autoritat és el d'una emanació del poble per a garantir a tothom el lliure exercici dels drets públics. Però quan aquest concepte se subverteix i l'autoritat esdevé una força que consent o nega, segons bé li sembli, l'exercici del dret com un privilegi, no té res d'estrany que, sense donar-se'n compte, se senti ofesa quan el poble s'atreveix a manifestar un pensament diferent del seu. Una qüestió de llibertat es torna per ella una qüestió d'honor. Ha de reparar el greuge que li han inferit i ha de quedar ben clar que és la que més pot. I, encara, fos el mateix cap de l'autoritat qui executés els seus propis determinis. Però les seves ordres van descendint a través d'una escala de subalterns, i a cada grau acostumen a perdre una mica de qualitat i a guanyar una mica de quantitat. I el braç del subaltern de més avall les executa sense destriar ben bé quina part hi té l'ofensa de l'autoritat i quina altra el seu propi odi personal.

Aquest esperit d'hostilitat s'ha vist ben clar en el cas concret del dissabte passat. Es compendia que l'autoritat, un cop suspès per raons que creu d'interès públic el dret de lliure manifestació, recordés que ella és una força i una multitud sortits disposada a desafiar-la i a disputar-li el domini del carrer. Aquesta multitud sabia a quins perills s'exposava amb un propòsit de revolta. Però els que varen anar a rebre Jaume Comte, no hi anaven pas com a un desafiant. La majoria dels assistents no tenia ni volia tenir una idea clara del passat judicial de Comte. Sabia només que havia passat sofiments desproporcionats a la mateixa culpa que li atribuïen. De tots els indultats que les presons tornen a la llibertat, no era per aquella multitud, ni el més ardit, ni el més revoltat. Era senzillament el que havia patit més. Una autoritat comprensiva, encara que es resistís personalment a oblidar tot el que l'indult havia esborrat, hauria inclinat el cap davant d'una multitud sentimental que, a l'hora de voler esvaïr el record d'un sofriment, clava contra les injúries d'un règim que el vostre govern, senyor Governador, vol tenir l'honor de destruir. I si el sentiment popular no era ja per si sol prou respectable, devia ésser-ho l'ordre de la ciutat, que no hauria patit de sentir passar pels carrers l'emoció d'una llibertat retrobada.

Què perillava, que justificàssim cap alteració de l'ordre? No res. Al contrari, aquesta alteració de l'ordre pot fer perillar coses molts més essencials al benestar general que tot allò que amb aquestes representacions brusques s'hagi pensat d'ensar.

Actualment ens trobem dins un dels moments més interessants i crítics de la història d'Espanya; per primera vegada els components de l'Estat espanyol es parlen de cara a cara després de segles d'isolament; el que no podia el temps ni l'autoritarisme, ho ha pogut l'esperit de llibertat; catalans i castellans ens hem trobat dins la llibertat; des d'aleshores Espanya ja no ha estat més una gàbia geogràfica de pobles mal avinguts: hi ha alguna cosa que ens junta: la mútua comprensió, el respecte recíproc; l'esperit franc i obert de la cordialitat; el partit poderós de la intel·ligència que sempre ha vingut les tenebres.

Però per tal que hi hagi amistat, cal que hi hagi confiança. I extralimitacions com les del dissabte la comprometen greument. Ja sabem que els que van carregar valentment damunt la multitud indefensa no eren pas els intel·lectuals espanyols. Però el cor senzill de les masses no fa tan fàcilment distincions de matisos, i és probable que més d'un que va anar a aplaudir l'arribada dels emissaris de Madrid, en sentir-se agredit pels vostres agents per aplaudir un català que eixia de penes, devia reaccionar dins seu d'una manera molt de plànyer per als que tenen sincerament un desig de concòrdia — com, per altra banda sempre heu vós exterioritzat, senyor Governador.

Per això ens juntem a la protesta que avui fan no tan solament els catalans, sinó tota l'opinió liberal espanyola, els nostres hostes simbòlics d'uns quants dies ha. El nostre poble té ganes de cordialitat; però per aquesta mateixa raó no pot tolerar que li vulguin imposar determinats ajupiments. Hem començat dient que la gent comentava els fets ocorreguts i deia: «Ja hi tornem a ser.» Però cal no oblidar que han passat set anys d'una dolorosa experiència que fan creditor el poble a no ser mai més tractat com anys enrera. Que al cap i a la fi també les classes dirigents han de seguir les lliçons de la història.

El Palau del Govern de Catalunya

El dia de Sant Jordi tots els barcelonins que tenen sentits van desfilar pel Palau de la Generalitat. Una festa esplèndida. Dones i flors, perfums que es mesclaven perfectament amb l'olor de santedat pròpia del sant. Aparició de milers de minúscules banderes que substituïen perfectament la bandera grossa i eren col·locades en llocs més vius i significatius que una façana de pedra. Dintre la Generalitat es repartien prospectes de propaganda de l'estalvi amb una prosa una mica estovada de Joaquim Ruyra. Sembla que tots aquests detalls són suficients per a demostrar que la festa fou pairal i pairalista.

Un altre detall: hi havia massa policia, que no servia precisament per ordenar el trànsit, sinó per crear expectació. I això no està bé i ho reconeixeran les autoritats si saben distingir que no és igual honorar un sant i unes autoritats populars o contribuir a l'exaltació d'uns registres frustrats.

La gent anava al palau de la Generalitat amb el propòsit de saludar Sant Jordi, tractat de «Jorge» durant sis anys, i de felicitar el senyor Maluquer, que ha contribuït eficaçment a l'alliberació dels presos catalans, mèrit que serà molt pur si no en vol treure conseqüències apoteòsiques per a la monarquia. Engrescava també a la gent el desig de posar els peus al palau de la Generalitat, tancat al poble durant sis anys, i de veure com havia tractat aquelles parets venerables un escamot de gent indocta i de nobles nous de trínca.

I mentre entrava a la Generalitat la gent sabia que el comte de Montseny era a casa seva, allà mateix a la plaça de Sant Jaume, com un reu davant el tribunal, sofrint un atac de mal d'orella, motivat pel fibló de la Santa Espina. I encara diran que no hi ha Providència!

Al palau de la Generalitat vam poder contemplar totes les fantasies que pot imaginar un nou ric, aquella porta plateresca de l'entrada, aquell monument ridícul de la galeria gòtica, aquells fanals del pati dels Tarongers i aquell inenarrable saló de Sant Jordi on pot veure's tota una batalla de Lepanto, que dona idea exacta de com devia anar la cosa, i una batalla del Bruc evocada per Julio Borrell, mol dolenta, encara que l'autor sigui republicà. Vam poder veure tots els escuts i aranyes i altres coses ridícules i ens vàrem convèncer que

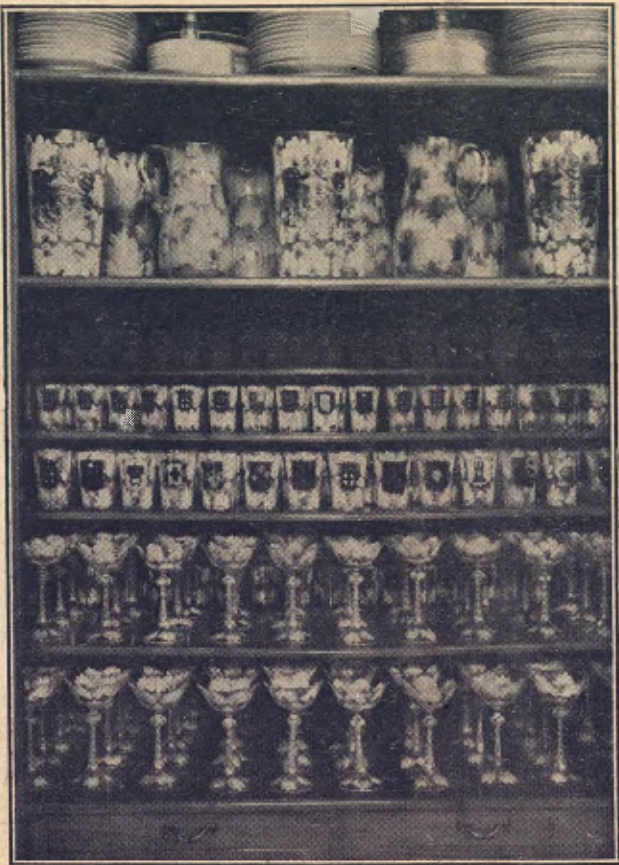
Una bona peça

encara que el senyor Milà hagi demostrat que és un home d'una cultura menestral i que no té les aptituds que ell creu per a ésser ministre ni tècnic de finances, ningú no podrà demostrar que el mal no té remei. El mal té adob i el pitjor seria aclimatar-se amb el gust del senyor Milà. Ruixades amb una manguera de tinta aquelles parets del saló de Sant Jordi no farien tan fàstic com ara.

Tot contemplant els maltractes de què havien estat víctimes aquelles parts nobles, el cronista feia una mica de filosofia lleugera sobre l'embriagament que des de Prat de la Riba encà s'ha apoderat de tots els presidents que han passat per aquella casa. Prat de la Riba va reconquistar definitivament el palau de la Generalitat. Per obra de la seva presència o d'un sortilegi inexplicable, des de Prat de la Riba el palau de la Generalitat és la casa del Govern de Catalunya. I tothom que hi ha entrat després d'ell ha sentit aquesta influència o una mena d'embriuixament. Encara que actualment no hi ha Mancomunitat, el president de la Diputació, senyor Maluquer, ha pogut dir que se sent president honorari de la Mancomunitat de Catalunya. Tot és degut a la suggestió del lloc.

Sense excepció, des de Prat de la Riba,

tots els presidents de la Mancomunitat, i durant la Dictadura tots els presidents de la Diputació, s'han sentit representants de tot Catalunya, o quelcom molt superior a un president provincial. No tindria res de particular que el senyor Puig i Cadafalch, el segon president de la Mancomunitat, s'hagués sentit el suprem representant de Catalunya, però no negareu que és curiós que els presidents de la Diputació de Barcelona que han actuat durant la Dictadu-

La cristalleria de nou ric, obra de Gol

ra, els senyors Alfons Sala i Milà i Camps, també hagin tingut consciència que eren quelcom més que un senzill president de la Diputació. Durant un cert temps el senyor Alfons Sala es va sentir president de Catalunya. El qui escriu aquestes línies havia escoltat d'un polític ja mort, amic del senyor Sala, que aquest senyor va sentir la temptació de caure com a catalanista, com a president de la Mancomunitat.

Desaparegut el senyor Sala va venir el senyor Milà i Camps. Com que la capacitat i profunditat política d'aquest senyor és inferior a la del senyor Sala, no es va sentir mai representant de Catalunya: en tina prou veient-se un president d'una Diputació superior, o de primera classe.

Es comú a tots els presidents de la Mancomunitat o de la Diputació el desig que el palau de la Generalitat sigui decorat i enriquit perquè pugui ésser considerat com la Casa dels Catalans. La diferència entre el senyor Milà i els seus antecessors consisteix que aquests creien que aquelles parets ja eren prou nobles i que n'hi havia prou amb un treball de restauració prudent, mentre que el senyor Milà opinava que és necessari ennoblir les parets de la Generalitat. Es, doncs, comú a tots els presidents el desig de donar al palau el màxim prestigi.

Això explica tota la política del senyor Milà i Adhuc la seva dèria sumptuària. El senyor Milà — ell no ens ho negarà — es proposava «fer en espanyol el que Prat de la Riba havia fet en català» i depassar-lo si era possible. Com tots els altres presidents, el senyor Milà ha sentit el miratge de Prat de la Riba. En això consistia la seva política i és segur que aquesta tàctica de donar a la Diputació un prestigi màgic li hauria creat les mateixes dificultats amb què va topar En Prat i hauria estat repetida l'acusació que es tractava de crear un Estat dintre l'Estat.

Seria pitjor per al senyor Milà i Camps creure que la seva mania sumptuària no té l'explicació piadosa que li donem. El seu títol nobiliari, aquells escuts gravats al marbre i pintats als enteixinats, aquells salons que ell devia creure regis, aquella vaixel·la i aquella cristalleria, aquells galons teixits a Lió i aquelles carrosses que s'anava a construir, tot era destinat a rodejar el major prestigi el president de la Diputació de Barcelona. Si no volem creure la nostra interpretació i preferim suposar que tota la sumptuària decorativa havia de cremar en honor del senyor Milà i Camps, serà igual com si consideréssiu aquest senyor com un malalt.

DEMÀ, DIVENDRES

SESSIÓ DE CINEMA

MIRADOR

MIRADOR INDISCRET

Un que ho veié clar

Durant les corredisses del dissabte a la nit va tocar rebre a un murcià que passava casualment.

Aquells cops de sabre van donar-li sobtadament una clara visió de les coses polítiques: va tornar-se més comprensiu que el mateix Sáinz Rodríguez.

— ¡Ahora lo veo claro! — diu que deia.

Un que no ho va veure clar

Inversament, un turista alemany va arribar a Barcelona dins el tren que duia Jaume Comte. Venia suggestionat pels bellíssims cartells de propaganda de la nostra Exposició i se sabia de cor allò de «Barcelona, archivo de la corteja...» (Cervantes).

Però tot va ésser posar els peus a l'archivo i rebre de valent. Contusions, equipatge perdut, emocions fortes, demaneu.

El pobre alemany a hores d'ara encara no entén com una ciutat guarnida de festa, que fa propaganda a l'estranger de les seves gràcies naturals i artificials, a fi d'atraure forasters, té una manera tan estranya de rebre'ls.

Un senyor que cridava el vigilant...

Aquest bon senyor s'estava picant de mans a l'entrada de casa seva. Retirava d'hora i cridava el vigilant. Les batusses eren prop; de sobte un agent va destacar-se de la barreja i va dirigir-se cap al nostre honrat ciutadà i vinga apallissar-lo amb la major bona fe del món.

— ¡Ya te daré yo aplausos! — li vociferava a compàs de la llenya.

Els que teníem deu anys

El fill d'En Miquel Utrillo parlava un dia d'aquests de la darrera càrrega:

— És una cosa esgarriosa: t'estàs arraconat a la paret i veus alçar-se damunt les potes del darrer els cavalls que se't tiren al damunt, grans com unes estàtues eqüestres...

— Bé, home; sembla que no te'n recordis — li van respondre.

— És que — feu ell — quan n'hi havia, jo només tenia deu anys.

Un pur entre els purs

A acomiadar l'Alba acudí, entre altres diguem-ne corregionaris, el marquès d'Olerdola.

Lluia una flor de taronger al trau de l'americana.

— Sempre jove, vostè! — exclamà algú.

— No; aquesta flor és símbol de puresa política.

Adeu, Continental!

Aquell Continental blavós, «modern estil», successor d'aquell famós café de la cantonada de la Plaça de Catalunya que era l'orgull de Barcelona, s'acaba de morir: vet aquí un altre nom tradicional que se'n va a reunir amb els seus il·lustres avantpassats. El Continental, símbol de la Barcelona burgesa i epicurea de finals del segle XIX, podrà saludar al fartaner «Beco del recó», el qual havia ostentat la representació de la nostra ciutat quan reia amb En Pitarrà, s'engrescava amb les lluites d'alcistes i cruzados, o amb les bullangues, era xarona i grassona i acabava d'empescar-se una de les més legítimes glòries del barcelonisme: el llimillo amb mongetes.

Però el Continental ja no representava la savorosa i un xic gruixuda «naïveté» folklòrica. Era la cultura, la civilització, el to internacional de la cuina francesa. Hi va haver un llarg temps que els nostres ciutadans, cada cop que entraven al restaurant d'En Ribes, sentien l'emoció de treure el cap per una finestra des d'on es respirava l'aire de l'Europa: i quina Europa! La de l'avantguerra; dolça, rica i mengívola. Ja es practicava la higiene i encara no s'havia descobert l'esport; els cotxes de cavalls havien trobat la seva línia més elegant i la suspensió més flonja a ran de la mort propera. S'anava a poc a poc i bé; ningú no s'adonava que amb aquesta còmoda tranquil·litat ens acostàvem a un abisme. L'Europa de finals del XIX ha estat un dels temps més daurats que han existit, d'ençà que el món és món.

I, a casa nostra, el Continental era el més amable representant de totes aquestes bones coses.

Per això demanem en honor seu que tots els bons barcelonins, ara que s'ha mort, li dediquin un minut de dejuni, en mig dels seus àpats.

Música «da Camera»

Divendres passat, concert per la senyora Anna Maria Biondi, mare de l'actriu que tot Barcelona coneix més per Nanette que no pas pel seu nom.

Com de costum, el públic xerrotejava amb aquella afició tan acreditada. Els més conspicus xerraires d'ambdós sexes encara no s'han explicat per què aquell dia els «purs» no extremaven les reclamacions de silenci.

Dimarts d'aquesta setmana, concert Pau Casals. El famós violoncellista tingué dues vegades la pega que se li trengué una corda. I aquest incident tingué felicitats resultats per tothom: els «purs» pogueren sentir, a més a més del programa, dues peces que el concertista els regalà; els xerraires fruïren de dos intermedis més que tenien per afegidura la gràcia de l'imprevist.

El senyor Melquíades Alvarez

Fa bastants d'anys que en un míting Melquíades Alvarez va afirmar seriosament que ell havia estat republicà tota la vida.

No cal dir que l'audaç afirmació li va valer el mateix escàndol que ara, amb motiu de la seva conferència li han merescut les seves tímides i cauteloses tentines entre la Monarquia i la República.

Lerroux va encarregar-se de calmar les masses: signava al públic que callés i, amb molta habilitat, insinuava una frase per tal de despertar una expectació que produís un silenci.

«El señor D. Melquíades Alvarez dice...» — anava repetint, i a mida que ho repetia el públic anava callant.

Al final va fer: «El señor D. Melquíades Alvarez dice que siempre ha sido el mismo; que no ha cambiado; pero que, que...»

I anava fent amb els braços el gest que fan els equilibristes quan passen la maroma.

«pero que... vamos, oscilan», va dir a l'últim, en mig de les ovacions i les rialles del públic.

El que és sorprenent és que, després d'un incident així, Melquíades Alvarez va seguir com si res en l'ús de la paraula.

A la darrera conferència, Melquíades s'ha tornat a presentar com aquell audaç oscilador d'adeshores. Però tot el seu domini de la paraula no ha pogut fer fel·líc el públic, que tenia fam d'orientacions i no de pinyols oratoris.

Algú, en sortir del míting del teatre de la Comèdia (que mai havia merescut tant aquest nom), va dir: «més que reformista, resulta transformista.»

Aquell inefable Sr. Peray

Als passadissos que porten a les dependències del Tribunal Suprem, a Madrid, es troben dos advocats coneguts, el Sr. Puig d'Asprer i el Sr. de Peray. El primer pregunta al segon:

— I doncs, vostè per aquí? Què l'hi porta?

— Pues mire, un consejo de familia.

— Serà un consell de bona família, naturalment?

Perquè tractant-se d'un cavaller com el de Peray no podia pas tractar-se d'una família qualsevol.

Graf Hermann von Keyserling

El comte Keyserling, el nostre hoste aquests dies, pertany a aquella aristocràcia bàltica que sabé conservar tota la independència que pogué sota el règim tsarista. Acabada la guerra, Keyserling adoptà la pàtria de la seva mare, alemanya, i tingué el coratge de dir algunes veritats una mica coentes. Però, en el fons, havia llegit massa Gobineau — com tots els alemanys — i havia tingut massa amistat amb el gran teoritzador de la superioritat alemanya, Houston Stewart Chamberlain, per estalviar-se la qualificació de pangermanista de postguerra que alguns li han atribuït.

Però potser aquesta classificació no és prou justa. El comte Keyserling és un home incopscable, té la gràcia de presentar les qüestions per les seves dues cares oposades.

Una de freda i una de calenta, diem.

Un traductor i admirador seu l'ha definit com un «Realpolitiker» de la filosofia.

El Diari de viatge d'un filòsof fou l'obra que li conquistà fama universal, fogosos admiradors i la mà d'una neta del príncep de Bismarck, que, si no fos una llibertat de llenguatge massa gran, diríem que en l'altra mà duia el castell històric de Friedrichsruhe, on el famós polític havia passat moltes temporades.

Després de les seves llargues visites a Orient, als països europeus i als Estats Units, Keyserling es dedica durant la guerra a escriure el llibre a dalt esmentat, amb el desig de mostrar als mortals que no han tingut la sort de viatjar com ell, el veritable camí de perfecció. Amics que poden sostenen, amb cotitzacions anuals bastant fortes, la famosa Escola de Seny, a Darmstadt.

L'ensenyament té punts de contacte amb el dels bramans. Però els deixebles d'aquests passen deu anys aprenent el seny. En canvi, a Europa, on tot va més de pressa, els que volen adquirir el seny passen només de deu a quinze dies a l'Escola. Després el comte els aconsella que, com ell, donin una volteta pel món, entretenint-s'hi tants anys com puguin.

Sembla, doncs, que el tan anomenat seny català és més econòmic.

No s'ha de creure que Keyserling desatenguí, com un budista pollós, les exigències materials. Primer que ell arribà a Barcelona la fama que necessitava sis ampolles diàries de xampany d'una marca determinada. No sabem si això és cert, però si que ho és que té cura d'avisar que li cal un bon hotel i que essent d'estatura gegantina, és allò que se'n diu un home de vida.

Poc després de la guerra, va fer una afirmació paradoxal que ens sabia greu no recollir. Sostenia que Alemanya no és un poble polític. La prova, segons Keyserling, és que no volia la guerra i ha tingut tan poca traça, que tothom li'n carrega les culpes.

Piquiponiana

Per excepció, aquesta fa referència no a una d'aquelles combinacions verbals tan felices que posen el seu autor a un nivell de popularitat que ja la voldria ell per a les seves empreses, sinó a una confessió explícita, precisa i que no destarotará ningú que s'atengui a l'estricta significat de les paraules.

Doncs vet aquí que no fa gaires dies, en una reunió a la Cambra de la Propietat, algú va preguntar, de resultes de certes declaracions del Sr. Pich i Pon:

—Bé, però vostè, Sr. Pich, de quins és al cap i a la fi?

—Jo, sap —féu l'il·lustre major contribuent, per fer una agudesia—, faig com els taxis: porto el «libre», a la disposició de qui em cridi...

Nom escaient

La Lliga és un partit de gent madura, de gats vells de la política: és una mena de tropa de caps sense exercit.

Per això fa estrany veure-hi tres o quatre joves que s'hi belluguen activament.

Algú els ha tret un nom: «els pro-nois». La Lliga pot definir-se, doncs: «un partit de prohoms i pro-nois».

A la recerca de la paternitat

En el film d'avantguerra donat en la passada sessió cinematogràfica de MIRADOR, va divertir molt la concurrència un torneig a la *antigua usanza* en el qual els cavallers saltaven del cavall com els picadors de tercer ordre.

Tothom el va trobar molt bo. Tant, que molts pensaren que En Joaquín Montaner fou, potser, qui el posà en escena.

Res d'això. En l'època en què la pel·lícula al·ludida va ésser filmada, En Montaner encara només feia versos.

Que ja és precocitat.

Instruint-se sense goire convicció

Divendres passat, el Prof. E. Claparède donà una conferència a l'Ateneu sobre *Le sentiment d'infériorité chez l'enfant*. Els entesos en la matèria la van trobar digna del renom universal de què frueix l'il·lustre pedagog. Però, com en totes les conferències, entre el públic hi havia simples curiosos que van haver d'aguantar fins al final un tema massa poc divertit pel senyor que només cerca de passar l'estona. Un d'aquests deia, en sortir:

—Hem quedat aclaparats.

Ben informats, sempre

En un moment de la seva conferència, el Prof. Claparède va esmentar «una obra que segurament tots vosaltres coneixereu, *Poï de Carotte* de Jules Renard...»

Llavors es veieren molts concurrents moure el cap i adreçar somriures d'intel·ligència a d'altres oients que feien expressions semblants. Tots es morien de ganes de poder contestar que sí, que la coneixien de sobres.

Consciència professional

No direm on això va passar, encara que el protagonista ja ha deixat l'ofici que exercia, tan brillantment com les dues anècdotes següents demostren.

El local era una llibreria. Un comprador demana a un dependent les obres de Miquel dels Sants Oliver, l'ex-director de *La Vanguardia* i historiador de les relacions dels catalans amb els revolucionaris francesos. Segui que el dependent tingui mandra de consultar cap catàleg, o que prengui el nom compost de l'autor pel cognom i la consulta fos infructuosa per mal orientada, respongué displicentment:

—No les tenim. Aquests poetes sudamericans, com que aquí a penes els llegeix ningú...

El mateix dependent hagué d'atendre un dia un bon client de la casa, un metge barceloní molt catalanista, el Dr. Soler i Pla, que porta cap a l'hivern i és propietari de l'únic automòbil elèctric que encara circula per Barcelona. L'al·ludit doctor demanà quines novetats acabaven de sortir, i el dependent li tragué de seguida les darreres novetats blanques i roses que havien de fer plorar tanta gent sensible.

La indignació del doctor es manifestà en una llarga carta que era tot un memorial de greuges.

Però de vegades a les llibreries entra cada comprador. En una llibreria barcelonina que no és la mateixa que fou escenari de les anècdotes anteriors, entrà un dia un bon home i preguntà:

—Escollí la Filosofia quants volums té.

El dependent li hagué d'explicar que en aquell moment disposava d'unes quantes en un, dos o tres volums, reprimint les temptacions de dir-li:

—Cregui'm, quan es fan preguntes d'aquestes, més val no voler-se dedicar a la filosofia.

Des d'abans de la Dictadura fins ara

Badalona és a quatre passes de Barcelona. Trens, tramvies i autònibus asseguren la seva comunicació més o menys fàcil amb Barcelona, però com que generalment els de Badalona som el que venim a Barcelona, i els de Barcelona només vénen a Badalona a banyar-se i menjar musclos, les grans capacitats de pintoresc que conté la populosa ciutat són gairebé ignorades.

L'alcalde Sr. Pere Sabater amb el vestit de les solennitats

El barceloní sap que a Badalona hi viu En Pompeu Fabra i hi van néixer els dos Borràs, però és hora que sàpiga alguna cosa més, com que la Dictadura no va esgotar les capacitats de pintoresc que deiem que té Badalona.

A més a més, la política badalonina aquests darrers anys és una bona mostra, gairebé diríem el tipus més reeixit, del que ha estat la política en les ciutats i pobles catalans que han fruit d'unes autoritats locals caciquejants que procuren remenar la cua en totes les situacions.

Pensem que si fa no fa pertot ha passat d'una manera semblant, però el cas de Badalona és interessant perquè és una població de tants habitants.

Però prou explicacions i parlem-ne. La situació de la política local badalonina abans del cop d'Estat era la següent: D'una banda, la Lliga. De l'altra, els republicans — nacionalistes i radicals — acoblats, a les eleccions de regidors. A les de diputats a Corts i provincials, s'hi ajuntaven els elements polítics d'En Torras de Granollers.

Una aclaració. A Badalona, la Lliga són la gent de diners. El seu catalanisme és molt diluït. Els republicans són els que no tenen diners. Si algun d'aquests arriba a fer-ne, immediatament fa el tomb. Normalment governaven aquests.

En unes eleccions de regidors, els republicans s'apoderaren del govern de la ciutat i van voler repetir la sort a les eleccions de diputats, amb l'ajut d'En Torras.

En Torras se n'aprofità políticament i els republicans es desacreditaren.

En produir-se el cop d'Estat, hi havia un Ajuntament en el qual predominaven els elements d'esquerra, presidits per En Martí Cabot, un nacionalista. El substituï un altre Ajuntament de vocals associats. Fou el primer Ajuntament de la Dictadura. Durà el temps just per tal de poder estabilitzar el canvi de situació. Poc després fou nomenat alcalde En Pere Sabater.

Causés? L'amistat personal, molt antiga, amb Martínez Anido. Per altra part, ja feia temps que intervenia en la política local. Començà a actuar-hi com a republicà, d'En Marcell Domingo. (En Sabater és tortosí.) La U. F. N. R. el nomenà alcalde de barri. Com que a les eleccions de regidors els nacionalistes no el posaren en candidatura, va separar-se'n i s'afilià a la Lliga, la qual el féu regidor i tinent d'alcalde. Se'n separà igualment perquè aquesta no va assistir en corporació a la processó de Corpus, l'any que Martínez Anido fou pendorista. I seguidament s'afilià al grup del *Centro Monárquico*, constituït per elements del Foment Industrial i caciquistes del temps d'En Palay. A l'Ajuntament va sumar-se a la minoria esquerrana.

Poc abans d'ésser nomenat alcalde de la

dictadura, pronuncià una frase, que ha devingut famosa:

—Aqueix és un país per a explotar. El cop d'Estat el trobà al peu del canó, disposat a sacrificar-se.

Nomenat alcalde, l'Ajuntament es llançà de ple a la realització del programa de reformes que detallam més avall.

Per començar contractà un emprèstic de sis milions de pessetes, distribuïdes en aquesta forma:

Construcció d'un Escorxador, Grup Escolar, reforma de l'Escola Elemental del Treball, construcció d'un Mercat a la Plaça de Torner, adquisició d'un edifici destinat a Jutjat Municipal, empedrat i cloaques.

Grup Escolar: 350.492 pessetes. L'Estat hi contribuï amb la quantitat de 60.000.

Reforma i ampliació de l'Escola del Treball: 223.219 pessetes. Fou qüestió d'enderrocant unes parets i pintar la façana.

Edifici destinat a Jutjat: 75.000 pessetes. Era una casa particular propietat de la família Barriga, jutge municipal de la Dictadura i antic elector, a les ordres d'En Torras.

Aquest individu, a més a més del càrrec de jutge, aspirava a ésser nomenat president d'un Comitè Paritari i gerent de la sucursal de les Pompes Fúnebres de la Diputació, establerta a Badalona. Tenia uns parets fabricants de gaseoses, i obligava

el 5 per 100 restant. Els diners de l'Emprèstic s'havien acabat.

A conseqüència d'aquesta reforma, quan plou els carrers i la carretera s'omplen d'aigua. La circulació de tramvies queda interrompuda. Les rieres, en canvi, queden seques.

Aquest regidor fou destituït i arreconat al Dipòsit de Latrines.

Aquesta és, en resum, l'obra urbanitzadora realitzada sota el control directe de l'alcalde. Manca completar-la amb uns quants detalls, pocs, per tal de donar una idea de la forma entusiasta amb què el secundaren els seus addictes.

Un d'aquests, tinent d'alcalde i delegat de la Comissió d'Obres, feia pagar a l'Ajuntament les obres que havien de pagar els particulars, mitjançant una gratificació del propietari. Si no l'hi donaven, les havien de pagar ells, però els costaven més diners.

Un altre regidor, republicà radical i pintor, acabava la pintura del poble. Era de la Comissió d'Obres igualment. Si no hi havia pintura, no s'aprovaven els plans. Ho feia per tal d'evitar persecucions als seus correligionaris.

El delineant de l'arquitecte municipal, amb sou de l'Ajuntament, alhora cap de Bombers i professor de l'Escola del Treball,

Vista aèria de Badalona

els amos del cafès, bars i tavernes a comprar-ne. Encara avui d'aquestes gaseoses tothom en diu, a Badalona, gaseoses del Directori.

Escorxador. Fou una de les reformes més necessàries realitzades per la Dictadura. Ja n'hi havia un altre, capaç per les necessitats de la població, la qual cosa demostrà la necessitat de construir-ne un de nou.

Va costar 1.388.453 pessetes. Els terrenys es pagaren a raó de 78 cèntims el pam. Prop d'aquests i al peu de la carretera, n'hi havia d'altres a 30 cèntims. En un costat, a 50. El que negocià la compra d'aquests terrenys per part del propietari, l'ex-alcalde regionalista Pujol-Oliveres, es va fer soci de la U. P.

Es un Escorxador cubista, amb una xemeneia de fàbrica i rellotgeria aplicada, d'allò més grotesc. Fou ideat per l'arquitecte municipal senyor Fradera, un catalanista de Sabadell, que el dia 13 de setembre de 1923 es sentí tocat del cor i va penedir-se. Precisament, quan l'inefable senyor Sala li lliurà la credencial i el facturà cap a Badalona.

De la maquinària, de la casa Metzger, se'n pagà mig milió de pessetes.

Cementiri Nou: Costà 43.778 pessetes. Hi ha uns quants nínxols construïts. La paret que el tanca valgué 171.122 pessetes. És de maó de pla.

Mercat de la Plaça de Torner: 576.167 pessetes. Sembla un suèter. Quan plou hi ha goteres. Hom diu que val tants diners perquè és de regadiu.

Mercat central del Peix: 149.918 pessetes. Era una quadra de magatzem.

L'empedrat i cloaques valen tres vegades el preu normal.

I finalment hi ha el desviament de les rieres, reforma que va anar precedida d'un gran reclam, d'uns viatges de l'alcalde a Madrid, de la col·locació de pissarres als porxos de l'Ajuntament donant compte de les gestions de l'alcalde, etc.

L'Estat hi contribuï amb el 45 per 100, els veïns amb un 50 per 100, i l'Ajuntament

tenia muntat un negociet de plans molt productiu.

Un altre regidor s'havia especialitzat a fer perdonar les multes imposades als veïns que llançaven escombraries al carrer per una quantitat mòdica. Hom suposa que les multes eren imposades per aquell mateix.

Abans de la Dictadura, el pressupost de l'Ajuntament era d'unes 600.000 pessetes. Ara és de dos milions.

El dels homenatges constitueix capítol a part. Se n'organitzaven molts. A sota de cada un hi havia gat amagat. La concessió d'un contracte de Tresoreria a un banc determinat, per exemple, va pendre la forma d'un homenatge solemne a la Vellesa. Aquest homenatge l'organitzà un ex-alcalde popular, regionalista. El més important fou el darrer. Hom féu ofrena a l'alcalde d'un àlbum magnífic amb les signatures de les personalitats més importants i l'adhesió de totes les entitats de la ciutat. Aquest àlbum féu cap a Madrid, per tal de demostrar allà dalt que l'alcalde no era l'home impopular i desprestigiat que algú, interessat a fer-li la traveta, havia fet córrer, sinó tot el contrari.

Fou organitzat per l'alcalde mateix amb la col·laboració d'elements regionalistes i alguns republicans. Un prohom regionalista molt significat va dur la iniciativa de l'homenatge.

La col·laboració de determinats elements amb la Dictadura mereix un comentari a part.

Cal fer constar que Badalona és el poble on va trobar més facilitats per desenvolupar-se. Resistències, ni una, gairebé.

Molts dels que ara gallegen es passaren sis anys fent acataments. D'altres en són enemics perquè no van aconseguir d'ésser-hi comptats.

Per una banda, un gran desgavell financer. Per l'altra, la constatació de la ductilitat de moltes consciències. Heus ací el resum. Res més.

JAUME PASSARELL

L'APERITIU

Vladimir Maiakowsky.—Al segle xin els jueus de Tortosa es queixaven que els poetes se'ls menjaven la pell. En aquella època els poetes anaven sense mitges, duïen una gran cabellera pentinada pels polls, es posaven terra d'escudelles als parpres i ploraven amb una guitarra sota el braç. Els poetes eren les bèsties negres dels camins, que deien coses dolces a les senyores casades i pintaven unes banves verdes sobre el front dels marits, que feien el comerç de l'oli, el comerç de l'assassinat, de les estampetes i de la màgia. Els poetes del temps antic tenien una gana ocasional, menjaven quan passava el menjar i feien net fins del vernís de les cassoles. Quan arribava l'hora de morir ensenyaven totes les dents, i de vegades cercaven aquesta hora amb un xarop de cantàrides i penjant-se de la corda d'un pou, aquelles nits en les quals la lluna era completament tèbia, una mica peluda i una mica rosada com el braquer de les vaques holandeses.

El suïcidi i la poesia sempre han lligat amb una certa decència, com el groc i el morat en les crinolines d'aquelles actrius tan dolentes que representaven la *Dama de les Camèlies* en un cafè de províncies, davant d'un col·legi de nens i nenes que havien fet la Primera Comunió.

Gerard de Nerval, un dels homes més aguts i més desconcertants de l'època romàntica, es va penjar en un pis ple de terranyes perquè no havia pogut pair els ossos del Doctor Faust, i se li havien quedat tots al fetge.

Els dos poetes més grans de Rússia, Púixkin i Lermontov, van morir en un duel a la flor de l'edat. Era l'època en què un duel volia dir un suïcidi en tota forma, i la gent anava a morir amb una corbata de puntes i amb els llavis d'una dona pintats al cor.

Aquests dies s'ha suïcidat un altre gran poeta rus, i sembla que també ha estat pels llavis d'una dona atrassats en el pulmó. És trágic això que les dones no deixin respirar.

El poeta suïcida del dia que vivim ha estat Vladimir Maiakowsky, el rossinyol vermell de la República dels Soviets. A aquest sant home s'havia fet una gran impressió la barreja de la sang i la neu. Es veu que és una beguda que infla els nervis com una medusa i acostats els ulls a les constel·lacions més apartades. Maiakowsky es va pendre la revolució pel cantó líric. Contemplava les criatures i les dones, unes dones de cabell de blat que es dedicaven a fer tota mena d'operacions quirúrgiques en les persones dels sants de pedra de les esglésies, i Maiakowsky somreia com un lleó. Va trobar que les bales, quan servien per trencar alguna costella humana, tenien aquell to de llet platejada que tenen les perles més fines de la Polinèsia.

Maiakowsky bevia la glòria incandescent de la revolució com una cervesa celestial, després es trobava satisfet i el pols li anava a l'hora. Era l'antípoda de Panait Istrati i de tots els nostres vicaris rurals. Als poetes més corrosius d'aquest país Maiakowsky els hauria fet l'efecte d'un camembert irrispirable.

La literatura d'aquest gran escriptor rus anava tan despullada i tan injectada d'horrors, com les anques martiritzades de l'imperi dels tsars, i com les barbes dels frares moscovites, aquelles barbes brutes de rosaris de caviar i que l'U. R. S. S. ha cremat en nom d'una higiene que fa tremolar una mica als propietaris de les cases del carrer del Bruch.

Maiakowsky era el poeta oficial; això li donava certes llibertats, com per exemple maquillar-se la cara segons els últims models de l'escultura australiana, amb els colors groc, negre i vermell, i amb distribucions geomètriques d'una positiu efecte. El seu vestit era tot ple d'extravagàncies folklòriques; acostumava a guarnir-se aquella camisa policolor dels mugics amb culeres i forquilles de fusta d'un gran valor anacrònic. Tenia entrada lliure a tot arreu, i els seus versos de caserna, d'hospital i de prostíbul li donaven dret a la carn, al peix i als honors. En l'obra d'aquest gran poeta hi ha moments d'una ferocitat, d'una vida, d'una magnificència de color i de moviment que fan mal a les genives i fan plorar de pura emoció.

Una xicoteta rossa, delicadíssima, flexible, es veu que no l'ha sabut comprendre del tot, i Maiakowsky s'ha engegat una bala als pulmons.

En una latitud molt més apagada, molt més baixa de forma, jo sento tota la poesia i tota la brutalitat de la mort de Vladimir Maiakowsky.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els disgustos i contrarietats donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, que es tradueix en insomnis, falta de gana, vertigens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que són vençuts amb tanta major rapidesa com més de pressa es atacat el seu origen amb l'energic reconstituent FOSFO-GLICO KOLA DOMENECH, que en pocs dies torna el benestar i els desigs de viure.

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

JOIES
RELOTGES

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardi, 2

LA PÉRGOLA

es el Restaurant de moda a l'Exposició

GUANTS PELL

Extens assortit

Jaume I, 11

Telèf. 11655

BANCO HISPANO DE EDIFICACIÓN

REAL SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDIT

Avinguda Conde de Peñalver, 8 i 10. MADRID

Casa pròpia, finca rústega, cancel·lar hipotecas, diner per negocis, dots per la vellesa, s'obté subscribint-se al Banco Hispano de Edificación.

Informes: DELEGACIO PROVINCIAL - Rosselló, 315 - BARCELONA - Telèf. 70021

Punts de Seny

La futura actuació política de Catalunya

Hem tingut molt de gust a poder oferir les nostres planes a Gaziel. En els quatre articles, la publicació dels quals comencem avui, hi ha conceptes poc falaguers per bons amics nostres i judicis sobre partits i homes polítics de Catalunya que no casen del tot amb coses dites a MIRADOR. Però la claredat del pensament, l'elegància de l'estil i el propòsit noblement intentat de situar en una funció adequada les forces de la política catalana, són qualitats que farien imperdonable privar als nostres lectors de conèixer aquests articles en moments de tanta confusió com els d'ara. Ne valdria la pena haver bastit la nostra tribuna al marge de la disciplina dels partits, si no poguéssim servir per a fer sentir al poble una veu de tanta solvència com la de Gaziel, que representa en el seu actual solament una nova forma — i no de les menys importants — de la gran inquietud espiritual de Catalunya.

I

LA FAULA DELS CONILLS

Penso que avui els catalans ens trobem en un instant de plenitud sentimental, i en- sems, sense voler-ho, en una gran desorien- tació política. La nostra plenitud de senti- ment és un fenomen natural. És filla de l'esforç que hem fet, ànima endins, per a resistir durant més de sis anys la pressió externa que es proposava anul·lar la nostra personalitat col·lectiva. Un cop acabada la resistència, morta la pressió, el sentiment acumulat se'ns ha esbargit ànima enfora.

En canvi, la nostra desorientació política actual prové d'una altra causa, d'una cau- sa interna, i és filla de nosaltres mateixos. Prové del fet que la Dictadura ens va sor- pendre en el precís moment de trobar-nos els catalans en mig d'una evolució interes- santíssima, en el ple d'una gran batalla de creixença. La *Lliga Regionalista* i *Acció Catalana* lluitaven per adjudicar-se la repre- sentació de la majoria del nostre poble. La *Lliga*, que l'havia tinguda vint-i-cinc anys seguits, no la volia perdre. I *Acció Catala- na* provava de prendre-li resoltament.

En aquestes, com en la faula dels co- nills, vingueren sobtadament els gossos i els agafaren pel clatell, a uns i altres. Així han passat sis anys, sense gosar ni moure's, amb l'ànima a les dents de l'enemic. S'han salvat gairebé de miracle. I ara que tota la canalla, en pagament de la cacera feta, ha estat apallissada pel seu amo, els nos- tres conills tornen a dreçar les orelles i es guaiten interrogativament. Què han de fer?... Heus aquí el nostre dubte.

Sembla, pel que ha començat de veure's, que els nostres dos bàndols estan disposats a barallar-se altre cop, més que mai. Ja hi hagué tot seguit les seves envestides. Ja hi ha hagut, de banda i banda, queixalades i esgarrapaments. Fins hem pogut ob- servar una certa complicació en la baralla. Ara fa sis anys, sols teníem la *Lliga* i *Acció Cata- lana*. Avui ja hi ha un conill més: *Acció Republicana*. Ara són tres a esbatussar-se. Tres de grossos, però encara per ca- trobariem alguns conillots. És de preveure que, si tots es posessin a mossegar-se al- hora, hi hauria feina per estona.

Mentrestant, i si tornaven el gossos?...

II

EL MONOPOLI DEL CATALANISME

Voleu que us parli amb absoluta fran- quesia? Doncs, a mi, aquesta diversitat i aquesta oposició són una cosa que m'en- cantia. No em sap cap greu que a Cata- lunya hi hagi dos, i tres, i quatre, i deu partits catalanistes. És una prova de complexitat falaguera. Vol dir que la nostra força política ja no és del tot rudimentària, ja que va agafant complicació i matís. Vol dir que la consciència catalana surt i es des- lliura de la rigidesa dogmàtica, i s'humani- tza lentament. Vol dir, per damunt de tot, que ningú ja no pot tenir avui dia — lloat sia Déu! — el monopoli del catalanisme. I el que no pensa com un altre, no per això deixa de ser tan català com ell.

S'han acabat per sempre, afortunada- ment, els dies que el catalanisme, de tan primari que era, necessitava encara ser unà- nime. S'han acabat també aquells altres temps, ja més propers, que la política de Catalunya, i la de Barcelona especialment,

prenia l'aspecte d'una lluita tan simple com una cosmogonia asiàtica: una lluita entre el principi del Bé i el principi del Mal, entre Ormuz i Arimán, entre autonomisme i centralisme. D'ara endavant, el catalanisme ja no podrà triomfar ni ser batut en bloc, tot d'una peça. La victòria d'uns catalanis- tes implicarà forçosament la derrota d'uns altres. I aquest sol fet, que hi hagi d'ha- ver catalanistes entre els vencedors i els vençuts, és un guany considerable que hem tingut en política. El catalanisme comença de ser tan fort i complex, que ja es pot permetre el luxe de guanyar i perdre, tot alhora.

III

PERFECCIONAMENT MECÀNIC

Aquesta diversitat planteja, però, un nou problema. Un grau major de consciència pública, exigeix també una major finesa i ponderació de les forces polítiques que la representen. Avui el catalanisme comença de ser un aparell enginyós. I un aparell compost de peces diferents necessita que cadascuna faci ben bé la seva feina. Si totes pretenien fer-la tota, exclusivament, o si l'una tendís a pendre la de l'altra, hi hauria un desgavell. Una màquina és per- fecta, quan dels esforços parcials i fins con- tradictoris de les seves peces n'ix com a resultat un treball molt compost, que cap d'aquelles no fóra capaç de rendir tota sola. La màquina política del catalanisme serà més admirable, més útil i sòlida, com més peces tingui, que amb el contrast i la brega dels partits en lluita, rendeixin una més abundosa correntia de catalanitat.

IV

TRES QUE SÓN QUATRE

Les peces principals del nostre mecanis- me polític, avui dia semblen les tres que ja he dit: la *Lliga*, *Acció Catalana* i *Ac- ció Republicana*. Però en realitat són qua- tre, perquè a aquestes tres forces collec- tives, de massa, cal afegir-hi una altra, que és una pura força de personalitat. I aquesta quarta força, té un nom d'home: és Cambó.

Es podrà dir que Cambó ha estat sempre la *Lliga*. No és cert. La *Lliga* era un com- post de Prat - Cambó. Mort el primer, Cam- bó és Cambó, i en canvi la *Lliga* ha deixat per sempre de ser el que era. Ja ho veurem més endavant. De manera que les nostres primeres forces polítiques, en realitat són quatre: Cambó, *Lliga*, *Acció Cata- lana* i *Acció Republicana*. ¿Com haurien d'actuar totes elles pel bé comú, pel bé de Catalunya?...

V

LA VEU D'UN SOLITARI

Us ho diré, netament, un català que no pertany a cap d'aquestes forces polítiques, que res no espera personalment d'elles, que les respecta totes sense lligar-se amb cap.

Ja sé que un català d'aquesta mena és una cosa estranya. Fins potser us diré que no fóra pas convenient que n'hi haguessin molts. Ho reconec. Però també penso que és útil que n'hi hagi: que n'hi hagi tan sols un.

GAZIEL

(Seguirà en el número vinent.)

Mirant a fora

Baralles pòstumes

Foch i Clemenceau sostenen a hores d'a- ra una aferrissada lluita pòstuma, gràcies als llibres que tots el secretaris, amics i confidents d'ambdós homes es tiren mú- tuament pel cap.

Fet i fet, la posteritat es divertirà amb les manies de l'un i de l'altre i els fran- cesos els les perdonaran perquè entre tots dos van guanyar la guerra.

El mariscal Foch tenia la innocent mania d'afectar ignorància literària, es diu si per esquivar els candidats acadèmics. Moltes de les coses que se n'expliquen sobre aquesta afectació, haurien provocat urpades del Ti- gre si les hagués sabut.

Quan un perpetu aspirant a dur l'unifor- me verd de la famosa corporació literària, Dorchain, sollicità el vot del mariscal, aquest demanà a un dels seus oficials d'or- denança:

— ¿Oi que aquest Dorchain és l'autor de... Le Pot cassé?

— Voleu dir de Le Vase brisé, senyor mariscal.

— Pot cassé, Vase brisé, és igual. Quina mania de precisió per coses que no valen la pena. Però, en resum, què, és l'autor o no?

— No, senyor mariscal; Le Vase brisé és de Sully-Prudhomme, i no de Dorchain.

— Està bé. Però ja ho sabia.

El triomf de la joventut

Pierre Quesnay, que acaba d'ésser no- menat director de la Banca Internacional de Pagaments, té actualment trenta cinc anys. És potser la primera vegada que un càrrec d'una tan gran importància és con- ferit a un home tan jove. Pierre Quesnay, de totes maneres, malgrat la seva joventut era ja un home conegut en els medis finan- ciers internacionals, entre altres motius per- què ocupà un lloc a la Comissió de Repa- racions al Secretariat de la Societat de Na- cions, i ara no fa gaire, exercia un càrrec al Banc de França i va tenir una interven- ció brillant en la reunió del Comitè d'Ex- perts reunit a París per a la preparació del pla Young i a la Conferència de La Haia on aquest pla fou adoptat.

El fet de parlar perfectament l'anglès fou una de les causes que el tingueren en con- tacte permanent amb els delegats anglosa- xons, els quals li van agafar gran estima. A més a més era ell qui anava d'un hotel a l'altre a parlar amb els delegats per po- sar-los d'acord quan els treballs del Comi- té semblaven paralitzats. Quan la intransi- gència del Dr. Scholtz feia rodar el cap de tothom, Pierre Quesnay semblava divertir- s'hi:

— Si s'enfada i se'n va — deia —, pitjor per ell. Quan torni es veurà obligat a fer les concessions que ara nega.

Sense perdre la serenitat, fou un dels grans factors de la Banca Internacional de Pagaments. El lloc, doncs, li pertany de dret. Els mateixos alemanys, que es podien sentir molestats de veure un francès ocu- pant un càrrec tan important, només han posat una feble oposició a aquest nomena- ment, que té un caràcter personalment més que nacional.

Pierre Quesnay, un dels grans partidaris, des d'un principi, de la col·laboració dels Estats europeus, hi posarà tot el treball que calgui a la realització d'aquesta idea.

Un carrer històric

A París, davant la casa del pintor Ar- mand Leleux, un vell xofer de taxi la fa petar amb la portera del 6, villa Miquel Angel.

— M'ha costat de trobar la vostra casa. ¿Es nou aquest carrer?

— No, ja fa cinquanta anys que existeix. Sinó que no és gaire conegut, perquè el confonen amb el carrer Miquel Angel. Així, totes les cartes dirigides al 6 de la villa Miquel Angel, acostumen a anar al 6 del carrer Miquel Angel. Abans de la guerra, no fallava mai; sempre s'equivocaven. Al 6 del carrer de Miquel Angel, és un hotel pe- tit; un senyor vell de bigotis blancs em venia sempre a dur les cartes equivocades. Ens havíem fet amics. Era un senyor molt ben educat; es treia el barret així que em veia, per lluny que fos. Jo em pensava que era el porter. Un dia vaig dir-li: «Haureu de fer com jo, quan m'arriba una carta equivocada a la meua porteria, la torno de seguida al carter, avisant-li l'equivocació. Tots els porters ho fem.» I ell que em res- pon: «És que així surto a estirar les cames i tinc el gust de veure-us. Però no sóc el porter.» Llavors vaig preguntar-li qui era, i em va dir: «Sóc un llogater. Em dic Jof- fre i sóc general».

— No pot pas ser!

— Ja ho crec; no era pas gens orgullós, i això que tenia setanta anys.

— No els tenia pas en aquell temps.

— És igual, els ha tingut després. Segui com sigui, el que us explico és per dir-vos, senyor xofer, que la villa Miquel Angel no solament ja molts d'anys que existeix, sinó que és històric.

El japonès desesperat

A la sessió de clausura de la Conferèn- cia naval, l'almirall Takarabe, amb els ulls fora del cap, tirat endavant de la taula, es- tava pendent de les paraules del president Mac Donald.

Els escrúpols de consciència el torturaven a tal punt, que el matí mateix havia tramés un cable a Tokio pregant al seu govern que el cridés abans de la firma dels acords, a fi que ell no els hagués de firmar, perquè els jutja incompatibles amb la seva dignitat d'almirall japonès.

Però el govern, inexorable, el condemnà a firmar.

— Els meus avantpassats han fet hara- kiri per molta menys cosa que això — ge- megava l'almirall Takarabe —. Només per un sol vaixell perdut es feien justícia, i la meua firma del dimarts equival a ensorrar centenars de milers de tones de vaixells ja- ponesos.

Els seus íntims el calmaren, demostrant- li que ell havia servit lleialment el govern i no tenia per tant res a tirar-se en cara. De totes maneres, els seus amics han passat uns dies d'angúnia, i encara més l'amo de l'hotel, que arribà a saber els escrúpols de consciència del seu il·lustre hoste.

RETRATS MESTRES

La Reina Governadora

Bon retrat, el de la reina governadora traçat per la ploma del marquès de Villaurrutia. El retrat recull les faccions de la cara per mostrar-la tal com era; guapa, més guapa del que apareix en les pintures de Vicente López; de Vicente López, que seguint a Goya, demostrà en les seves pin- tures escassa devoció per a les persones reials. El retrat recull també els impulsos del cor de la sobirana, i els dibuixa tal com fou: voluptuosa i «santurrona», característiques que acreditaven una casta que tenia en Maria Lluïsa un bon ascendent i que tin- dria en Isabel II un descendent més típic encara. Però el més suggestiu del retrat és la revelació de la part insubornable de l'es-

ell, posava Déu davant de tot: com ell, llui- tava pel rei sense llei. Gran guerra, aque- sta primera carlista! Es lluitava per la le- gitimitat, i Carles, segons confessió de la seva pròpia mare, Maria Lluïsa, no era fill legítim; s'empobria i es dessagnava el país, els uns per suspendre la Constitució, els altres per mantenir-la, i per la Constitució sentien el mateix odi els cabdills de tots dos partits belligerants. La guerra carlista, pel que fou no en els seus motius públics, sinó en els seus principis fonamentals, degué sostenir-se, dins de la lògica, trobant-se en u bàndol, amb Carles i Cristina al cap, els bisbes, els moderats, els *oyalateros*, els apo- tòlics, tots els qui en el carlisme i fora d'ell pugnaven per l'autocràcia, i a l'altra ban- da, els progressistes i tots els qui amb ells lluitaven per la democràcia. En lloc de guer- ra carlista, hauria estat aleshores una re- volució com la que acabava de complir França. La revolució que necessitava Es-panya per començar a ésser Europa.

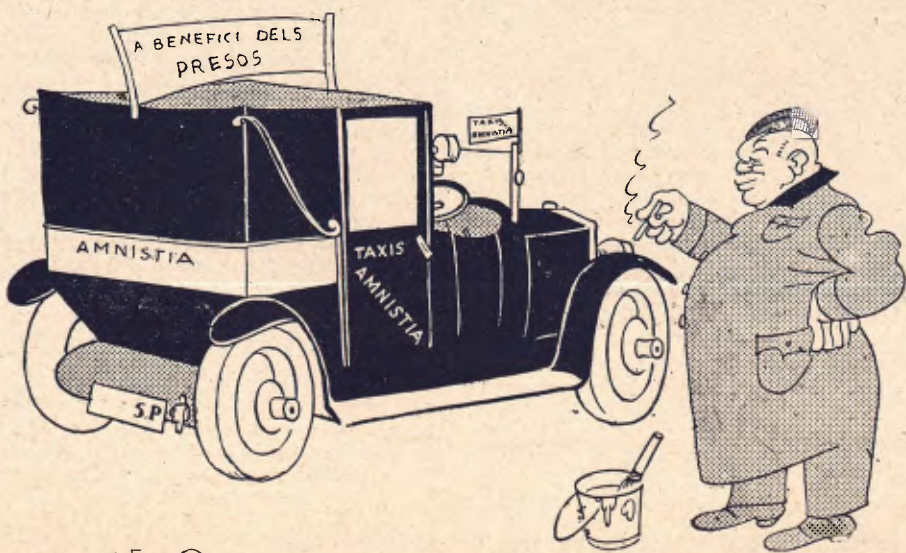
La conducta de Maria Cristina en l'exi- li acaba de retratar-la. Abdica a València, redactant un manifest que Cortina, ministre amb Espartero, li demostra la necessitat de rectificar, tenint en compte que si s'expa- tria la mare, es queda la filla a la pàtria. Maria Cristina s'acomiaa d'Espartero amb juraments d'afecte i respecte, en els quals Espartero, sense subtilitats ni reserves men- tals, posa la seva fe. Però a Marsella, ja redacta Maria Cristina el primer document contra el Govern constitucional constituït. No para ni un dia des de París la seva campanya hostil contra els poders públics que tenien la seva seu a Madrid. Organitza i crea consells que a representin a Espa- nya i s'aixequin com a únics depositaris del poder. Amb O'Donnell, Borso di Carminatti, Diego de León, Manuel de la Concha, Nar- váez i altres militars, prepara pronuncia- ments en unes i altres guarnicions, que augmenten la indisciplina en què viu l'e- xèrcit. Facilita diners — vuit milions de rals donà per a un d'aquests cops — per a tots els moviments que es produeixin per a restaurar-la en el tron... Tan intensa és la seva acció, que l'ambaixador d'Espanya a París, Salustiano Olózaga, arriba a sol- licitar del Govern francès la seva expulsió, sollicitud a la qual el Govern francès res- pon per boca de Guizot, dient: «El Govern coneix els seus deures amb els governs veïns amb què es troba amb pau. Els ha complert sempre escrupolosament, particu- larment amb el govern d'Espanya. Però el govern del rei té altres deures a complir, sobretot respecte al seu propi honor. La rei- na Cristina, en sortir d'Espanya, ha vin- gut a cercar un asil a França prop del seu familiar més proper, i més segur amic de la reina, sa filla. La neboda del rei, la mare de la reina Isabel, devia trobar entre nosaltres l'hospitalitat; aquesta hospitalitat li serà conservada.» A París seguí, doncs, Maria Cristina, i seguí des de París la seva acció contra el poder públic espanyol fins a obtenir el que fou el seu afany des de s'exilià: que Espartero, el cabdill militar que possiblement ha tingut més populari- tat a Espanya, combatut pels partidaris i els adversaris, i humiliat per la indiferèn- cia de l'opinió, hagués d'abandonar la re- gència i el territori del qual fou indiscutible senyor. Ferran VII fou l'ànima a Aran- juez del primer pronunciament. Maria Cristina seguí encoratjant o apuntalant tots els pro- nunciaments que cregué necessaris per sa- tisfer les seves ambicions personals, sense importar-li el trontoll que aquests causaven a una institució que havia de mantenir-se sempre apartada de la política.

Reina dels tristos destins fou anomenada l'abel II. Maria Cristina pot ésser anome- nada la Reina-Mare, que no per saber ésser guia dels bons destins, desencadenà els tris- tos destins de la reina-filla. Quan E. anyà sortí de Ferran VII tenia fàcils els camins; la reina governadora els anà tancant o des- viant tots. Quan Espanya sortí de Maria Cristina no tenia ja altre camí que el mo- viment del 68. Del 68, que es frustrà tam- bé, per no haver estat, en lloc d'una gran espasa, un gran estadista qui l'acabdillés en la revolta subversiva de l'opinió i el re- collís després en l'obra constructiva de go- vern.

MARCELÍ DOMINGO

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

LA COMPETENCIA NO TE ENTRANYES

— Sort que no tots són fora i encara hi seré a temps.

El Sol serà el seu convidat si deci- deix festejar les seves noces al

Restaurant del Parc

Demà divendres

Sessió de Cinema

MIRADOR

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Per visitar les Exposicions de Barcelona i Sevilla
així com Saragossa, el Monestir de Pedra, Madrid, Ècija, Còrdova, Granada, Serra Nevada, Murcia, Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona

Pròxima sortida: el 14 de maig.

Pròximes Excursions en Autocar Pullman
(proveït de calefacció per aire) que amb tota garantia organitza

VIAJES MARSANS, S. A.

15 dies de deliciós viatge, comprenent-hi tota despesa d'allotjament i pensió en els hotels citats a continuació, així com propines, impostos, etc.

per Ptes. 775, per persona

LLEIDA: Palace Hotel.
SARAGOSSA: Hotel Universo y Cuatro Naciones.
ALHAMA DE A.: Hotel Termas Pallarés.
MADRID: Hotel Nacional.
VALDEPENYAS: Hotel La Paloma.
CÓRDOVA: Regina Hotel.
ÈCJIA: Hotel Comercio.
SEVILLA: Hotel París.

ANTEQUERA: Hotel Infante.
GRANADA: Hotel Alameda.
BAZA: Rest. Queens Victoria.
MÚRCIA: Reina Victoria Hotel.
ALCOI: Hotel Continental.
VALÈNCIA: Palace Hotel.
CASTELLÓ: Hotel Suizo.
TARRAGONA: Hotel París.

Totes les habitacions exteriors amb aigua corrent i calefacció

IMPORTANT. — Els turistes poden agregar-se des de qualsevol punt dels indicats. Les Sucursals i corresponsals de VIAJES MARSANS, S. A., en les ciutats poblacions, així com les direccions dels indicats hotels donaran tota classe de referències a qui ho solliciti.

LES LLETRES

LES ELEGANTS REUNIONS DEL CONFERENTIA CLUB

HERMANN KEYSERLING

La primera conferència del comte Keyserling ha estat un èxit. A la sala del primer pis del *Círculo Ecuestre* hi havia el millor de cada casa. Un públic de conferència d'Ortega i Gasset. Feia molt bonic. A un sofà de la dreta, les dames de la Directiva del *Conferentia Club* amb *toilettes dernier cri*. Al sofà de l'esquerra, uns senyors molt pensatius que feien costat al doctor Bellido, distret, o potser abstret, de tan atent.

El comte Keyserling és un home alt com un Sant Pau. Parla dret, amb les mans posades sovint damunt d'un faristol de fusta blanca, poc decoratiu, on s'endevinen les quartilles que li serveixen de guia. Parla un francès correcte, amb una oratòria a cent trenta per minut. Fa tot seguit la impressió del que se'n diu un home trempat. És un filòsof alegre. Posa amb naturalitat el concepte a l'abast de tothom i l'aclareix amb ironies que té la bondat d'anunciar a l'auditori amb un somriure amable. El gest, ample i en alguns moments convulsiu, com si dirigís un concert de totes les masses que desfilen pel seu discurs.

L'orador ha parlat de l'acció de les masses a la societat contemporània. Totes les masses revoltades han passat amb una velocitat sorprenent per la sala de l'Ecuestre. El públic amb prou feina les podia seguir. Els oients de les primeres files i dels dos sofàs laterals — Isabel Llorach, Pilar Moraleda, Dolça de Matheu, Soldevila, Estelrich, Vidal i Guardiola, Cambó — podien veure les masses com corrien i s'agitaven. Els altres a estones només en veien la pols. Angel Ferran, que prenía notes en mig de la polsegura, perdía l'esma cada dos per tres. A una rengla a peu dret escolaven alguns representants de les masses nostres. Campalans, el de les masses obreres; Duran i Ventosa, el de les burgeses; Garí, de las del diner. Quan Keyserling deia que l'aspiració materialista de la massa ha canviat l'eix de la vida pública i que els homes de la política han de deixar el lloc als de l'economia, Duran s'encongí arrufant el nas i els altres dos agafaven tot l'aire dels homes de demà.

L'aixecament de les masses marca una època que es pot dir nou període geològic — deia Keyserling. Està caracteritzat, com cada període, pel predominí d'una espècie d'animal. La d'aquest període nou és l'home. L'home ha conquistat el planeta, i tota la vella mística religiosa ha estat substituïda per l'ambició materialista de realitzar el paradís a la terra. De la nova vida se'n gaudeixen milions d'homes desconeguts. El filòsof, que entén les coses, no les explica, ni pot preveure cap on van. Però sap que les noves masses, per a poder-se entendre, obeeixen les directives dels homes selectes. No n'havien mai sortit d'aquests tants com ara. I com més extenses són les masses vives, més nacionalismes neixen. Perquè les grans masses no poden pendre forma orgànica si no és agrupant-se per les característiques racials que ajunten els seus diversos components.

El públic aplaudeix sorollosament. La conferència s'ha acabat. L'orador surt de darrera el faristol. Sembla encara més alt i més ceptat. Tanmateix és home de molta vida. La gent surt satisfeta d'haver vist de la vora una celebritat mundial. I queda a l'ambient una vaga impressió que tot aquest remenament de masses haurà estat un gran soroll per tornar a deixar les coses de la mateixa manera. Una massa inorgànica, una selecció que pensa conduir-la, uns nacionalismes. Keyserling fa tot l'efecte que no s'hi amoina, amb aquella corpora d'home que sap viure. I el públic dis-

KEYSERLING

tingit i elegant, tampoc. Tots plegats han passat una agradable vetlla.

La segona conferència devia tenir lloc ahir, quan aquest número ja era a la màquina, i la darrera està anunciada per a demà. — R. M.

Ja ens han tornat a descobrir

Montherlant ha començat a publicar la seva descoberta de Montserrat al darrer número de *Les Nouvelles littéraires*. Diu que seguirà la setmana vinent. Però no ens sabem estar de parlar-ne ja ara. Hi surten la Cueva de San Ignacio, Juan Garín i la *Morenita*. L'autor encara troba a Barcelona andalouses *au sein bruni* i petites *infantes de Castille*. En mig d'un daltabaix d'erudició fàcil, de mites solars, culte de Mitra, i altres tòpics de Montherlant, aquest home, que es diu unit per lligams de família a la terra de què parla, tradueix *mayor miéux*. I, a part tot, no és cap Stendhal, com ho feia córrer un escriptor català.

La publicació recent dels *Poemes de folia* de Hölderlin, el gran líric alemany, en versió francesa que acabem de llegir, posa de nou en pla d'actualitat la figura i l'obra d'un dels més purs poetes autèntics del món. Damunt de l'home, com damunt dels versos, ha pesat sempre un tràgic destí. La lírica de Hölderlin, per un atzar inexplicable, ha viscut sempre dins un núvol de penombra que l'admiració incondicional d'un nombre reduïtíssim de devots moderns no ha pervingut a trencar i esvaïr. Històries i antologies de la literatura alemanya deixen en un silenci discret, quan no l'obliden del tot, l'obra poètica de Hölderlin. Sembla com si calgués situar-lo una mica al marge de la lògica tradició alemanya i com si la veu pura d'aquest líric aïllat trenqués, amb un excés d'harmonia nova, la ben organitzada harmonia racial de la poètica germànica. En realitat, però, potser convé que sigui així. Hölderlin, alemany per l'idioma, visqué tota la vida en un món de somni i en una pàtria d'ensomni, que ell anomenà Grècia, per a batejar-la d'una manera o altra, però que no era altra pàtria ni altre món que la regió estel·lar dels lírics purs. "L'esperit dels poetes viu en el cant", diu ell; "tota cosa és ritme; i el destí de l'home és un ritme còsmic; i tota obra d'art és un ritme únic." I tot poeta que d'aquest ritme etern es nodreix fortificant-s'hi, afegiríem nosaltres, paga amb la vida i la benaurança la divina gosadia d'escampar les estrelles amb el front i de negar-se a tocar de peus a terra amb el mateix aplom dels altres homes. A Catalunya, Hölderlin ha estat presentat i interpretat, fa temps, a través de l'estudi de Stefan Zweig i dels assaigs de Crexells i Montoliu. Alguns dels seus poemes han estat traduïts per Carles Riba. En conjunt, però, l'obra de Hölderlin no ha entrat per la porta gran en la nostra lírica moderna. Com Rainer Maria Rilke, Hölderlin, a casa nostra, és avui encara un autor mig conegut, i al qual no s'ha donat la importància que es mereix. Ara que l'error popularista, dins el qual ha viscut durant anys i anys la poètica catalana renaixuda, sembla que va disgregant-se i perdent terreny, serà bo d'insistir sobre el nom i l'obra d'aquests poetes puríssims. Avui, tot literat català normal té el deure de formar-se una constel·lació preclara, sota la llum de la qual pugui viure i produir, catalanament, amb una veu universal, ben lluny de paraismes ridículs i desviadors. La lírica eterna té noms que són fites (els *Salmos* de David, Homer, Píndar, Sòfocles, Virgili, Horaci, el Dant, Góngora, Racine, Goethe, Hölderlin, Poe, Baudelaire, Mallarmé, Rimbaud, Valéry, Rilke) i sense les quals cap jove poeta conscient no té el dret de moure les mans i orientar-se per a caminar sense por de perdre's. Si la catalana veu lírica ha de cantar al to i al so de la gran poesia lírica, convé que vagi cercant el diapàs, cada dia més, al mig d'aquella constel·lació de noms i d'obres...

Johann - Christian - Friedrich Hölderlin nasqué a Lauffeu el 20 de març de 1770 i morí a Tübinga el 7 de juny de 1843. Quan era noi perdé el seu pare, i la seva mare va tornar-se a casar. D'aquí, malestar a casa seva i desig indomtable d'evasió. Per tant, infantesa turmentada. Per a assolir un punt d'eixida qualsevol, fingí interessar-se pels estudis teològics i entrà a la Universitat de Tübinga l'any 1788. La vocació del noi estudiant, però, va decantar-se immediatament cap a la literatura. Es proposà com a ideal ètic i estètic, i com a perfecta pauta de vida futura, la vida dels grecs, o, si més no, d'una Grècia més o menys imaginària, elaborada per la seva fantasia de poeta no esclatat. Féu professió de fe panteística i es deixà bressar per les doctrines del *Contracte social* de Rousseau i pels vents de fronda de la Revolució Francesa. L'any 1794 acabà els estudis i es féu preceptor, a Jena. Goethe, Herder i Schiller foren els seus amics d'un instant. L'any 1796 entrà com a professor a casa del banquer Imkenstein, a Francfort. Hölderlin, psicologia trista i reclosa, solitària i individualista, avorrit de mica en mica la societat que el voltava i amb la qual es veia forçat a alternar. Un moment cregué que l'ocupació estable que li havia estat atorgada li portaria un repòs fructífer que li permetria pensar, llegir i escriure en pau. Hölderlin, al poc temps, s'enamorava de la muller del banquer i es trobava correspost. La passió dels dos amants trenca pel mig els bons propòsits del poeta, i Hölderlin fuig de casa d'Imkenstein. Susanna, l'amiga perduda, serà la Diotima dels seus versos. Durant l'estada a Francfort, Hölderlin havia compost la novel·la *Hyperion oder der Eremit in Griechenland*. Després de la fugida, visqué a Hamburg i a Rastatt, cartejant-se amb Susanna (lletres a Diotima) fins al 1800, i escriví dos drames *Agis* i *Empedocles*, dels quals s'han salvat fragments, i una peça en vers, *Emilie vor ihrem Brauttag* i altres poemes. Passà a Suïssa l'any 1801, i a fi d'any a Berdeus, com a preceptor. A desgrat del pregon menyspreu, sovint disfatat d'indiferència, però també ple d'esclats d'odi, que anava sentint cada dia més per l'Alemanya, i lluitant amb la profunda misantropia que li alterava el caràcter i li obscuria la raó, l'estiu de 1802 es resignà a retornar al seu país. Durant dos anys, a Nürtingen, visqué al costat de la seva mare, que curava d'ell com d'un nen. Acceptà una plaça de bibliotecari a Homburg i durant les hores de capçal traduí les tragèdies de Sòfocles. El seu esperit, però, estava completament alienat. Calgué recloure'l a una casa de salut de Tübinga, l'any 1806, i en eixir-ne, mancat de l'ús de la raó i en un estat de completa idiotesa, visqué Hölderlin durant trenta set anys a la casa menestral del fuster Zimmerer, on s'extingí el 1843, sense haver recobrat el seny mai més, però venint-li de tard en tard ràpids i esvaïssos llampecs de calma.

Hölderlin fou un poeta, més que no pas de paraules, de ressons de paraules. Aquell "pendre a la música allò que és botí de la poesia", tan car als moderns, troba en ell

l'home que en farà programa previ i que ho menarà fins a les darreres conseqüències. I les darreres conseqüències, terriblement paoroses, són aquests *Poemes de folia* que acabem de llegir. La transició del món verbal al món musical, suprema aspiració de la poesia lírica, la trobem aquí resolta en música verbal pura. Aquests poemes són ja més que un oceà musical de mots sense sentit lògic. Són, puríssima i simplement, un xoc de paraules que semblen una orquestra de cimbals. El "bé de la música" ha estat convertit absolutament en trofeu expressiu, però expressiu i res

HOLDERLIN, per H. Hiemer

més. L'esperit de Hölderlin (divina alienació) s'exhala en fumera de mots que fan un so sense sentit, però que són, indubtablement, una lírica closa i rigidament lògica. Aquests poemes són el "zero absolut" del lirisme pur a ultrança, expressió disolta en melodia. Si la matèria humana ve d'un fluid primitiu, aquests versos són el retorn al fluid d'on nasqueren, però portant al llom la marca de foc i de folia del terrible experiment efectuat i suportat per un poeta que ha passat heroicament a través del món dels homes. Surt del caos i torna al caos: heus ací el circuit terrible de la psicologia lírica de Hölderlin. Veiem en aquest fenomen un procés complet i tancat, de conversió lírica tràgicament resolta, a través del simple home instrument d'un més enllà incompreensible. Caurà l'home, es dispersarà tot l'ordre fisiològic i psicològic que l'aguantava, però com la llum davant les cendres, se salvarà només del cataclisme l'aureola d'harmonia que vertebrà el líric, confirmant-lo i justificant-lo. Hom arriba a creure que el fet concret de la folia del poeta és un mer detall accessori, ben al marge del fet, encara més concret, del seu residu melòdic que palpitava, sense cap mena de sentit lògic, més enllà d'aquesta simple música angèlica de signes verbals incoherents. Com si fos un camp més alt de la poesia, una mena de tercer cel de la infinita harmonia del verb. Paraula, raó, lògica, pensament, sentiment: tot caurà fet a miques. Però damunt les ruïnes, seguirà senyorejant el ritme absolut, coronat i aureolat per un ample encaix interminable d'altres ritmes relatius. Els homes podran parlar de folia. Els lírics, en canvi, per amor al germà caigut i per pietat envers el confrare retut, no tenim el dret de pronunciar la paraula tristíssima. Qui sap si més enllà d'aquest replà de folia, que els versos afirmen i neguen, no hi ha una nova regió de raó, més clara i més lògica que la dels homes raonables. Pensem i sospesem els mots de Bettina, la fraternal amiga del Hölderlin malalt: "Escoltar-lo quan parla, és igual que sentir els vents en llibertat, car dintre d'ell sonen i ressonen uns himnes que s'aturen de sobte, com l'oratge quan fa torbellins. I és aleshores quan s'expressa amb idees més profundes, fins a tal punt que ningú no gosaria creure que ha perdut el seny; i convé escoltar amb molt de compte tot allò que diu de la poesia i de l'idioma; car hom diria que està a punt de publicar el diví secret de l'expressió..." I encara: pensem en les darreres obres, que alguns en diuen de senectut, però que nosaltres en diem de plenitud, i de maduresa, i d'ultrapassament diví de tota mena de límits, de Shakespeare, de Beethoven, de Goethe. Pensem en *La tempesta*, i en els darrers quartets i en la *Novena Simfonia amb cors*, i amb l'oneig interminable de figures i de veus humanes del *Segon Faust*. És això folia? O no serà, per ventura, la creació d'esperit portada a un estadi superior invisible i incompreensible per als altres homes Aquests *Poemes de folia* de Hölderlin són com una immensa cortina lluminosa, al llarg i a través de la qual ser-

pegen els ritmes fets a bocins, amb una pompa nerviosa de llampecs de colors. Això potser que sigui la folia total; però també potser que sigui la ritmica absoluta. És evident que entre els poemes que podríem dir-ne de salut i aquests *Poemes de folia* hi ha dissemblances. Però potser votariem en favor del Hölderlin autor dels darrers. Car la lògica usual no té res a veure amb la pura, simple i retallada estructura nua del fragment rítmic. D'altra part: pensem que la veu grega "idea" equival a "imatge". A un poeta, home que pensa essencialment per imatges, no és gaire lícit demanar-li idees. I en aquests *Poemes de folia* les imatges, o els fragments d'imatges, és evident que ocupen amb honor el lloc de les idees. Pensem, també, en el fet que Píndar sigui la bèstia negra de la pedanteria universitària. I Píndar, com tots els lírics sabem prou bé, és un dels prodigis de la ritmica lírica més formidables que s'han donat al món. I pensem encara, finalment, i ja en un altre ordre d'idees, en l'habilitat d'un Víctor Hugo, encunyat alexandrins com medalles, i fent cabre a l'estoig d'un sol vers (i sovint d'un sol mot!) tot un univers de ressons rítmiques i lírics. Jo no gosaria pas dir que tot sigui folia en aquests *Poemes de folia*. Preferiria dir que aquesta folia potser és el trampolí sagrat que ens dispara cap a una suprema harmonia verbal. I després de llegir aquests obsessiònats *Poemes de folia* de Hölderlin, potser ens permetriem, fins i tot, el luxe de demanar a Déu Nostre Senyor uns quants granets de la magnífica folia de Hölderlin, que alterin i modifiquin el "seny" tan covat i tan saporífic i tan vulgaret dels il·lustres poetes catalans actuals, incloent-hi—ai las!—els pobres joves poetes més o menys avantguardistes i sobrerrealistes... La lírica té raons que la raó no pot entendre. Si els poetes a l'ús escriuen segons una lògica i una coherència no ajustades a l'ordre líric, és evident que faran prosa en vers. L'experiment de la folia de Hölderlin demostra, sublimitzant-la, i pel costat contrari, la lògica d'aquesta afirmació. Separeu-ne la folia, o això que en diem folia, i els versos de Hölderlin us formiran una estructura arquitectònicament rítmica, estricta i exacta. No hi ha ni la més mínima necessitat de salvar l'ordre lògic i coherent (segons diuen) de la provatura lírica-rítmica. Hom pot aplegar, per exemple, un feix de versos inconnexos, harmoniosament perfectes cada u per si sol. I el poema no tindrà ni la més mínima coherència. I el poeta no serà pas un foll. I el resultat, aplec de fragments discordants, serà un experiment rítmic perfecte. Jo, pensant en aquest Hölderlin diví dels *Poemes de folia*, he escrit, seguint aquest ordre il·lògic, els *Ritmes nòm*. 26 que obren el meu *Segon llibre de ritmes*. I he obtingut, com és molt natural, l'efecte líric i rítmic lògicament il·lògic que em proposava. L'experiment pot repetir-se; i estic segur que el tema i la solució no les exhaurirà pas un líric sol, ni molt menys...

Hölderlin, romàntic que vivia de cara a Grècia, trobà en ella la puresa d'ideal i de vida que li calia ineludiblement per a elaborar les seves líriques formes belles. I al cim del camí pensó, trobà la folia en lloc de laperfecció. És un incident lamentable, però un incident i prou. L'experiment, però, és ben encarrilat. Home-líric, de fons entusiasta i de forma estàtica, Hölderlin és un dels canons del perfecte ordre líric etern. Ell comprendgué com pocs el veritable concepte del classicisme pur; i el pogué comprendre precisament perquè era un romàntic pur. Isolat, clos, voltat de silenci i tenebra, Hölderlin donà vida, en un país, un temps i un moment determinat, a l'ideal etern de bellesa pura que és l'única herència salvable del patrimoni dels antics. I aquest ideal deu ésser tan fort, tan pur i tan alt, que fins en la foguera de la folia va salvar-lo... Els poemes de salut de Hölderlin, són bellesa pura. I els seus poemes de folia, sense paradoxa, també!

Fa algun temps demanàvem si seria possible tenir en català tots els *Canti* de Giacomo Leopardi aplegats en un bell volum. Tomàs Garcés féu viable la idea. Jo mateix vaig tenir l'honor de traduir al català alguns dels poemes. Però el volum no ha sortit encara. I no pas, segons tenim entès, per culpa de l'excellent Tomàs Garcés. Ara demanem que siguin traduïts al català, i aplegats en un altre bell volum, tots els poemes, de salut i de folia, de Hölderlin. El traductor idoni per a fer-ho, ja el tenim. És Carles Riba. I tots els poemes creiem que cabrien en un sol volum de no gaire gruix. Pensem que aquestes coses són urgents. Són les úniques coses urgents del món. Infinitament més urgents, per exemple, que totes aquestes pobres elucubracions pseudo-polítiques que, en els dies que corren, ens estan voltant fins a esclat de fàstic...

A. ESCLASANS

Avui l'avi ha portat Ovomaltina

La joventut creu que el gaudir de bona salut és una cosa ben natural; els vells, en canvi, saben apreciar-la. Però les persones experimentades donen Ovomaltina a llurs fills o a llurs nets; car volen veure e'ls sans i forts i ben armats contra les vicissituds de la vida. L'home fort és optimista i estima la vida, què és la dot dels qui tenen bona salut.

El nombre de les persones de constitució malalissa és ben petit, comparativament al d'aquelles al-

tres qui malmeten llur salut per una alimentació impròpia o un gènere de vida irregular. "Ens emmetzinem amb meizines cares, per curar-nos amb altres meizines", digué un literat. Si, enlloc d'això, preneu Ovomaltina, aquest fortificant natural concentrat a base d'ous, llet, malta i cacau, us permetrà de suportar la vostra tasca diària, per feixuga que sigui sense fadiga, mantindrà l'equilibri de les vostres forces i us preservarà de malalties persig-

Una tassa

d' **OVOMALTINA**

al desdèjuni

crea sang, múscles i nirvis.

Llaunes de 250 i 500 grams a les farmàcies i drogueries.

Fabricants: Dr. A. Wander, S. A. - BERNA (Suïssa)

Divendres,
2 de maig

sortirà

L'OPINIÓ

SETMANARI SOCIALISTA

portaveu d'intel·ligència
republicana

● Avui es posa a la venda l'edició popular del llibre de Francesc Cambó

Per la Concòrdia

Preu: UNA pesseta

Administració i venda:

LLIBRERIA CATALONIA
Plaça de Catalunya, 17. - Barcelona

ARTICLES DE
PUNT A BON
PREU

Jaume I, 11
Telèf. 11055

I E L T E A T R E

LES ESTRENES

Romea: EL CARRER, d'ELMER L. RICE (Traducció de Millàs-Raurell)

Malgrat haver dit Elmer R. Rice que el teatre no li interessa, que en viu tan allunyat que ni sols assisteix mai a cap espectacle teatral, del primer que us adoneu en veure o llegir una obra d'aquest autor americà, és de la seva habilitat tècnica, pròpia d'un home que coneix a ulls aclucats tots els recursos i trucs per simular un conflicte, dramàtic en *La màquina de calcular*, melodramàtic en *El carrer*.

De totes les obres que Rice ha escrit de 1914 ençà, sense desdir-se a desgrat del seu desmenjament pel teatre, potser cap altra no pot igualar en bellesa i profunditat a *La màquina de calcular*, drama *expressionista*, del qual el crític Ludwig Lewisohn va dir: «ens procura el plaer de la poesia i de la ciència, la càlida bellesa de la vida i les delícies glaçades de les matemàtiques». Els personatges són abstraccions, símbols, tipus més que caràcters amb el senyor Zero com a protagonista. És la tècnica de què, en certa manera, s'han valgut Kaiser en *Gas* i en *Un dia d'octubre*; Gantillon en *Maia*; Lenormand en *L'home i les seves fantasmes*. Dissortadament, tant per la preparació actual dels actors catalans com (sobretot) per la desorientació del nostre públic, no és gaire probable que cap empresari arrisqui l'aventura d'oferir-nos un espectacle tan important com *La màquina de calcular*, que ha triomfat en els grans escenaris d'Amèrica i Europa.

El Carrer és tot una altra cosa. Per bé que fracassà a París, el seu èxit de pertot arreu no és degut a la bellesa literària ni a l'originalitat de les idees més o menys profundes que pugui contenir, ans bé a la seva simplicitat aparent. És una obra que pot arribar al cor del bon públic que va al teatre a plorar o a riure. S'ha dit que les arrels d'aquest melodrama provenen de les obres teatrals de Txecòf.

Sens dubte que ni per la intenció ni per la forma és una obra estilitzada com *La màquina de calcular*, ni els personatges són la disressa de cap símbol. Més aviat és de filiació naturalista, d'un naturalisme ben entès, que no cal confondre amb una reproducció de les coses que la gent solem dir-nos per estar per casa o quan ens trobem al carrer. Rice és tan hàbil que arriba a fer-nos oblidar la tria dels mots, *naturalistes*, amb què suggereix aquell realisme que vol afectar.

Es remarcable la justesa amb què ha dibuixat els trets essencials de cada personatge; no els aprofundeix gaire, però encerta el relleu que escau a aquelles ànimes tèrboles, empeses per una força que elles no coneixen, a la qual han de cedir, fatalment, com el ramat al cop de pedra del pastor.

Es pot retreure a Rice que s'hagi valgut d'una anècdota truculenta amb un parell de situacions efectistes com qualsevol melodrama desacreditat; però aquesta tara queda compensada per un primer acte excel·lent, per l'art amb què l'autor sap fer moure les figures, l'animació de l'escena que a estones ens fa la il·lusió com si ens trobéssim barrejats amb les misèries d'aquell grapat de gent que rua, viu i mor enconjurat entre les quatre parets d'aquella casa, regalimosa d'humitat, escrotonada i negra de pols dels suburbis de totes les ciutats del món.

D'entre la munió de personatges n'hi ha dos que manifesten l'intent de l'autor per aprofundir-los: Rosa i Samuel. Ells ens revelen el pensament de Rice. «El talent

no serveix per res; ningú no en fa cas ni sap que existiu; pertot, només veieu opressió i crueltat; el món és un camp de sacrifici», diu l'estudiant feble de cos i d'esperit malalt per totes les interrogacions que no tenen resposta. Ella hi oposa el seu idealisme de dona, que es nodreix amb l'es-

ELMER L. RICE, per Aline Fruhauf

pectacle d'un clap d'herba fresca, d'un ramell de lilas que mai no gosarà collir per por de la policia, horrible com totes les lleis dels que poden tenir raó. En canvi, el xicot creu en la convivència dels éssers, en la perpetuïtat de l'amor, per alliberar-se del sentiment de derrota. Però la dona sap que ningú no pot pertànyer a ningú; la dependència d'un ésser a un altre ésser és origen de totes les ficcions, de totes les tragèdies. I es separen; ella deixa flotar el lligam invisible d'una esperança; la separació present no és pas la fi del món, però és la fi del món de Samuel.

Tothom que tingui la bona pensada d'anar a Romea aquests dies, s'adonarà que *El carrer* li és presentat amb el màxim de bon gust i de disciplina que permet el nostre teatre. És un esforç lloable i un encert de la companyia Vila - Daví. Els actors han estudiat l'obra amb bona voluntat. La senyora Maria Vila va saber cada dia una mica millor els deures d'una actriu moderna. En el paper de Rosa, sobria i expressiva. Pius Daví, en el de pare, ben entès i sense exageracions. Cal fer menció especial de la senyora Guart: queda una xafardera revoltant. Maria Lluïsa Rodríguez i el senyor Amorós molt bé en l'escena còmica. La senyora Ferrándiz, de mare, amb la finor que li escau. Potser caldrà advertir que en l'escena culminant del segon acte llueix un rosat de galtes tan esplendorós com fora de to per a una persona moribunda.

Es de censurar que per raons d'estalvi d'un minut o dos, la senyora Vila passi per alt alguns fragments del diàleg final. Ens dol perquè suprimeix la clau del pensament de l'autor. Es estrany que Maria Vila s'avinyi a una mutilació tan exigua com ineficaz i que no fa gens de favor a qui l'ha propagada.

Val la pena que el públic de Barcelona esmerci les tres hores d'una vetlla per anar a veure un espectacle tan discret com és aquesta obra d'Elmer R. Rice.

La traducció d'*El carrer*, obra del nostre amic Millàs-Raurell, ens ha semblat, en general, justa. Sense concessions al popularisme, sense encarcament, sap sostenir un to literari tot al llarg de l'obra.

MIGUEL LLOR

MIRADOR TEATRAL

Els nostres lectors ja saben que L'abisme, drama de Carme Montoriol, estrenat aquesta temporada al Teatre Novetats, planteja un conflicte d'aquells que hem convingut d'anomenar escabrosos. Carme Montoriol el planteja amb una valentia intel·ligentíssima.

Alguns mesos abans de lliurar-lo a la direcció del Novetats, la senyoreta Carme Montoriol volgué saber l'opinió del conegut autor i crític de teatre, Ambrosi Carrion. Carrion, una vegada acabada la lectura de L'abisme, anà a trobar Carme Montoriol. I esdevingué aquest diàleg:

— Senyoreta Carme, sincerament he de confessar-vos que la meua opinió d'home de teatre no us és gaire favorable...

En Carrion havia promès ésser sincer, però la seva confessió era, potser, tan escabrosa com el tema de L'abisme, perquè si bé, fidels a la veritat, no podem dir que estossegués, en canvi sabem que va titubear qui-sap-lo. A l'últim es decidí:

— Senyoreta Carme Montoriol: l'experiència de la vida és una de les coses que sol fallar més principalment als nostres autors de teatre. Sobretot als que comencen. Doncs bé, trobo que a vostè li manca precisament aquesta experiència. Ja veurà, vostè no ha viscut L'abisme, allò que se'n diu viure, oi?

I En Carrion, triomfant:

— Aquest és el principal defecte de la seva obra — concloué.

Després de l'èxit del dia de l'estrena de L'abisme, Carme Montoriol ens deia:

— Be, veuran: allò de l'experiència d'En Carrion no m'ho vaig pas creure. I la raó és senzilla: potser es pensava En Carrion que nosaltres ens creiem que ell ha viscut, allò que se'n diu viure, la vida del pirata de Pirateria? O, potser, la vida de les dones de Pirateria?

NANETTE

Pour être heureux
comme je veux être heureux
nous devons être heureux
tous les deux.

Hem tornat a tenir *No, no, Nanette* a Barcelona, i encara que la novetat d'aquesta opereta sigui ja una mica marcida, el Teatre Novetats ha gairebé rellorit el gran èxit d'ara fa un any i mig. En primer lloc, el públic de Barcelona té unes ganes boges de veure un espectacle de music-hall que tingui una mica de cara i ulls, i això explica, en part, la bona acollida que s'ha fet a aquesta segona edició de *Nanette*. En segon lloc, hi ha hagut l'atractiu d'un nom en vies de formar-se, a l'estranger, i ben prestigiós, ja, a Barcelona: Mary Myram.

Per una d'aquelles curioses paradoxes que de tant en tant ens ofereix la vida, resulta que Mary Myram, artista italiana, criada a París, és una vedette barcelonina per excel·lència. És en l'escenari pairal del carrer de Casp, en el mateix medi on regnen els gustos austers de la Tertúlia Catalanista, que ens ha nascut aquesta delicada flor de music-hall, destinada a triomfar sota els reflectors de mil països. En certa manera es pot dir que, des d'un punt de vista artístic, Mary Myram és un producte barceloní. Si Déu ens dona salut i bon humor, no desesperem pas de veure-la instal·lada en una torreta de Sant Gervasi i sentir-li declarar que, fet i fet, en el món no hi ha res millor que viure a l'ombra del Tibidabo.

La senyora Anna Maria Biondi, a més a més d'ésser la mare de la senyoreta Myram, encara té el gran mèrit d'ésser una extraordinària concertista de piano. (Els amics de la Música da Camera ens en sabrien donar raó.) Però no era d'això del que volíem parlar. Volíem dir que l'acoblament d'aquestes dues dones marca un d'aquells casos típics de la nostra època.

La mare, amb unes adoracions musicals de tot primer ordre: Bach, Liszt, Beethoven... Mentre tant, a la noia doneu-li música de jazz i, de tant en tant, alguna romança italiana, perquè no sigui dit. Davant d'aquest estat de coses, la que cedeix, naturalment, és la mare. Les seves mans de pianista, avessades a les més nobles disciplines, han tingut de saltar esportivament amunt avall del teclat empeses per qualse-

vol ritme de l'Irving Berlin, mentre la noia assajava quatre passos de dansa.

Som dels que, des del primer moment, vàrem dir que Mary Myram era una excel·lent artista. Té una figura esplèndida, una gran simpatia i una veu molt agradable. Hem escrit en alguna banda, que era la Nanette ideal. Ara bé; precisament per això, ens agradaria poder-la veure en alguna altra obra.

Perquè hem arribat a la conclusió que per fer el rol de Nanette, Mary Myram no

MARY MYRAM

té cap necessitat de fer comèdia. Tan Nanette la trobem a la llum de la bateria, com en la intimitat del seu camerino o a l'hora del respop, al Colon. Aquest fenomen no és rar entre artistes de teatre. La identificació de l'actor amb un personatge arriba de vegades a uns graus de perfecció insospitada. Per exemple: Jaume Borràs i Manel.

Per totes aquestes raons, ens plauria de veure Mary Myram creant una altra heroïna.

Els senyors Millebert i Frank tenen la paraula.

J. M. P.

Marthe Brandès

La gent de teatre de la generació del nou cents s'ha trobat amb una dotzena d'actrius de tots els països, auriolada amb una brillant corona de prestigi, afirmada per tots els públics dels grans teatres.

El primer terç del nostre segle ha vist desaparèixer del món escènic, entre altres, que no brillen amb tanta esplendor, tres estrelles — diguem-ho amb aquest mot cinematogràfic — Sarah Bernhardt, Tina di Lorenzo i Marthe Brandès.

Els diaris italians han dedicat llargues columnes de literatura a la mort de Tina di Lorenzo. Apaivagades les últimes resonàncies d'aquests sepelis literaris, en comencen a França uns altres: Marthe Brandès, gran comedianta, ha mort. I si bé és segur que els homes de lletres de l'altra banda dels Pireneus no empararan, en parlar del traspass de Marthe Brandès, aquella literatura frenèticament lírica que els escriptors italians han dedicat a Tina di Lorenzo, en canvi assegurarem que en parlaran amb la mateixa extensió i emoció.

Els escriptors francesos que dediquen un últim record a Marthe Brandès, no empararan, com els italians, expressions com aquesta: *el seu rostre, d'una palidesa de santa incorruptible*. Però l'emoció que el lirisme italià fa néixer d'un bell joc de paraules, és tan autèntica com l'emoció que el lirisme sobri francès deixa traspuar d'entre ratlles. La mort de Marthe Brandès ha estat tan sentida a França com la mort de Tina di Lorenzo ha estat sentida a Itàlia.

La gent de teatre italiana anomenava Tina di Lorenzo *gran signora* de l'escena. Els articulistes francesos i els habituals als teatres de París, de la generació de Marthe Brandès, anomenen aquesta actriu *gran dame*. Tina di Lorenzo ha estat anomenada pels seus panegiristes la Sarah Bernhardt italiana. Marthe Brandès és una de les més magnífiques artistes que ha conegut l'escena francesa i, segons els seus panegiristes, és l'equivalent de Réjane i de Sarah Bernhardt. Sarah Bernhardt, creadora de *Hamlet* i de *Dona Sol*; Tina di Lorenzo, creadora de les protagonistes de les millors obres teatrals italianes; Marthe Brandès, creadora d'*Amoureuse*, *L'Escalade*, *La Prin-*

cesse Georges i *L'abri du soldat aveugle*; heus ací les tres dames de l'escena del segle passat que el primer terç del nostre segle ha vist desaparèixer banyades amb totes les esplendors de la intel·ligència que han sabut consagrar al món de l'escena, amb el sufragi de la gent de lletres i amb la llum més blanca de les bateries.

Marthe Brandès nasqué l'any 1859, a París — parisina del rovell de l'ou de París. Ha estat una comedianta de talent. Marthe Brandès era una actriu instintiva, una actriu-nada, una actriu natural. D'aquesta manera va jutjarla el seu professor del Conservatori, Worms. Worms féu de l'alumna Brandès una gran actriu. Professor i alumna es trobaren.

Marthe Brandès portà al *boulevard* un temperament aspre, una imaginació intel·ligentíssima i un estil voluptuós. Parella admirable amb Lucien Guitry, ferm i noble!

L'any 1915, en el punt dolç de la seva carrera, Marthe Brandès, oruscament, deixà d'aparèixer dalt l'escenari. I funda *L'abri du soldat aveugle* — l'última creació de Marthe Brandès, com diu justament un escriptor. Marthe Brandès, actriu admirable, és una dona de bon cor, noble, apassionada. *L'abri du soldat aveugle* demana tots els seus esforços i Marthe Brandès no els hi regateja. L'any 23, amb motiu de la representació de *Le signe sur la porte* (de Chamming Polleck), Marthe Brandès escrivia aquesta lletra a *Comèdia*: «No; jo no poso pas en escena *Le signe sur la porte*. El director de *La Renaissance* havia donat la seva paraula per diversos treballs, i jo el serveixo, això és tot. És l'últim acte de la meua vida artística. L'últim acte de la meua vida de dona, aquest serà la meua devoció pels *aveugles de guerre*. A la nit eterna d'aquests braus, correspon tan sols el silenci etern. Estimats amics, observeu-lo davant meu. Que jo sigui una mica de llum per ells bé val una mica de silenci per mi.»

Hem transcrit aquesta lletra perquè ens mostra al nu de l'ànima d'aquesta gran actriu que fou en vida Marthe Brandès.

P. P.

COM ESCOLTEU MÚSICA?

II

En matèria d'audició musical contenen de Mozart una història extraordinària. Tan extraordinària, que si no ens fos referida per autors solvents, la pendríeu per una de tantes llegendes que la fantasia dels humans es complau a ordinar al voltant dels seus grans homes.

A la Capella Sixtina de Roma diuen que es guardava gelosament una composició polifònica d'Allegri, de la qual no s'havia permès mai a ningú treure còpia. Mozart, després de sentir-la cantar una sola vegada, va i la transcriu de memòria íntegrament al paper pautat.

Aquest prodigi d'enregistrament — que no se li podria donar pas un altre nom — seria un cas tan fenomenal, que no em sé desfer de la sospita que, en donar-nos per bona aquesta anècdota mozartiana, l'historiador modern, per una vegada, fa una mica el joc de la musa popular creadora de mites.

Però adhuc presa com un cas hipotètic i fins i tot inversemblant, si voleu, aquesta anècdota ens dona una idea — portada, això sí, a un grau extrem i absolut — del caràcter essencial de l'audició musical veritable.

Escoltar música és percebre relacions orgàniques entre sons i ritmes. En la mida en què l'oient és capaç de realitzar mentalment la síntesi de les sèries de sons oïdes, de percebre la «forma» en el temps, és música. Percebre la «forma» vol dir, primer, discernir les figures musicals autònomes; això és ja fer una síntesi rítmica de relacions d'interval. El primer acte intuïtiu és la percepció del sentit musical de l'interval, això és, de la relació entre dos sons. Percebre la «forma» vol dir, en segon lloc, sumar el conjunt d'aquestes figures musicals autònomes dins el conjunt superior de la frase musical; és a dir, percebre l'articulació, la puntuació, el ritme contractiu d'aquella. En tercer lloc vol dir fer la síntesi de les frases dins el cicle simfònic, és a dir, percebre l'articulació, la puntuació, el ritme arquitectònic del cicle. Finalment vol dir, encara, fer la síntesi dels cicles dins la forma simfònica total.

Aquestes operacions — excessivament esquematitzades així — les fa l'esperit. La melodia és un fet purament espiritual que només existeix en l'esperit de l'oient. En la mesura en què l'oient és capaç de recrear mentalment el *melos* (melodia, ritme i caràcter) escolta la música. Per això necessita tenir fantasia recreadora, capacitat d'imaginació musical, d'audició *in mente*. Entre aquest oient i el compositor no hi ha, tal vegada, cap diferència essencial, sinó simplement gradual. L'home musical està dotat d'aquesta disposició natural de combinació de formes sonores i d'intuïció de llur sentit musical intraduïble. El plaer estètic de l'audició ve, tal vegada, de l'activació i de la determinació concreta que dona l'obra musical a la disposició latent, innata de l'oient, a crear arquitectures sonores.

De tan elemental que és, m'oblidava, però, de dir la condició inicial del veritable oient de música: *Cal que no sigui sord!* Hi ha sords físics que han escoltat músiques inaudites (Beethoven). Hi ha gent d'oides ben despertes que no les han sabut sentir encara. Les nostres sales de concert són plenes de sords espirituals. I finalment tots sabem que no hi ha pitjor sord... etc.

ROBERT GERHARD

PA DE VIENA ESTEVE RIERA

— Acabava de cobrar la mesada, i a la porta de casa seva el va escometre i el va robar una dona amb un vel tupit.

— I sospita d'algú?

— Pensa que era la seva dona.

(Le Matin.)

Teatre Català ROMEA

Companyia VILA - DAVÍ

Avui, 1 de maig

FESTA DEL TREBALL

Tarda, 3 pessetes butaca i 0'60 general

L'èxit

El carrer

Teatre Català Novetats

Avui, dijous. Comiat de la companyia francesa. Tarda, popular.

NO... NO... NANETTE

Butaques a 5 pessetes. Localitats a 3 i 2 pessetes. Nit, adéu a Barcelona de Mary Myram:

NO... NO... NANETTE

Divendres. Benefici de JOAQUIM TORRENTS:

EL MISTIC

Dissabte. Aveli Artis estrena

TANT SE VAL!

OLYMPIA

Companyia d'apereta italiana MILLY-ORSINI

Dissabte, 3 de maig. Presentació de la companyia amb l'estrena a Espanya de l'opereta de gran espectacle, en tres actes i quatre quadros:

L'amante nuova

Es despataxa a Comptaduria.

TEATRE NOU

Gran Companyia de sarsuela castellana i catalana de G. Camarasa Sort

Avui, dia 1 de maig, en commemoració de la Festa del Treball, dues funcions extraordinàries. Tarda i nit:

La Legió d'Honor

La Taverna d'En Mallol

TEATRE TALIA

Gran Companyia de vodevil i teatre modern

Avui, dijous, 1er de maig. Festa del Treball. Tarda, a les quatre i mitja. Nit, a les deu i quart:

De qui és el fill

i l'exitès d'En MARCELÍ DOMINGO

Els Prínceps Caiguts

amb assistència de l'autor.

Demà, divendres, tarda: «La Dansa dels 7 vels». Nit, i cada nit, i diumenge, tarda i nit: «Els Prínceps Caiguts».

EL CINEMA

LA BODEGA

La bodega és un film que pot donar la volta al món amb la seguretat que no ha de comprometre enlloc el seu autor. Heus ací la primera vegada que ens és donat l'avinentosa de veure una producció espanyola que té no sols una certa dignitat artística, sinó el que és més, constitueix una bella producció. Una producció espanyola diem, perquè encara que feta amb la col·laboració d'elements estrangers, és un

ambient on aquestes coses semblen tan naturals com parlar o gesticular. No volem dissimular que en la falaguera impressió que ens ha produït aquesta obra entra per molt, i perdó per la insistència, la novetat. Quan esteu més que tip de veure les ingènues americanes, esteu especialment disposat a obrir desmesuradament els ulls quan us presenten una Conchita Piquer o una María Luz Callejo, particular-

Els dos protagonistes de «La Bodega»

espanyol, Benito Perojo, que l'ha realitzada, és un motiu típicament espanyol el que anima la cinta i espanyols són quasi tots els seus interpretats.

Benito Perojo demostra amb *La bodega* que està a la *page*, cosa realment prou sorprenent tractant-se d'un productor ibèric, per no constatar-ho amb entusiasme. Tot el que en el cinema és ofici, procediments, Benito Perojo s'ho ha assimilats, i d'una manera prou intel·ligent perquè el seu film tingui una robusta unitat i senyali la personalitat del seu autor.

No podem parlar de cinema espanyol, per tal com aquest concepte no respon a res d'efectiu. No direm, doncs, que *La bodega* inauguri un estil nacional, és l'obra d'un home treballant en un isolament quasi absolut, isolament que s'evidencia en la factura i qualitat tan nova del seu film.

Es aquí que cal insistir; amb un anàlisi detallat podran lloar-se, o a la inversa, censurar-se, algunes coses d'aquest film, però el que resta és que el film aquest és alguna cosa original que no s'assembla als estils nacionals tan vigorosament definits avui: cinema francès, alemany, americà, rus, etc. Tot seguit de començar saboregeu la delicada impressió d'entrar en un domini inèdit i us prometeu gustar en ell sensacions genuïnes.

La qualitat imponderable de la fotografia, la presa de vistes quasi sempre original, la selecció de les dones rutilants d'una bellesa càlida i sensual, la intriga que té una incontestable consistència, tots aquests ingredients constitueixen un espectacle irresistible. L'adaptació musical, molt encertada, contribueix no poc a crear l'ambient, «el sentiment trágic de la vida», que amb tanta acuitat dona la música andalusa, impregnada de dolorosa melangia. Les atraccions de cant i de dansa no desentonen en un

ment aquesta darrera. No n'hi havia pas prou amb presentar-les; calia animar-les, i això Benito Perojo ha sabut fer-ho. La tasca de les dones en aquest film és excel·lent, animades elles d'una gràcia personíssima i vivacitat intel·ligent que tan radicalment trenca amb la manera americana. Naturalment que una Sue Carol o una Mary Astor — citem a l'atzar dos noms — estan molt més avançades en la comprensió del cinema que les protagonistes de *La bodega*; però això no és sinó el fruit d'un llarg i -tremament i disciplina que manca a les col·laboradores de Benito Perojo.

La tasca de Benito Perojo ha estat aquest cop excel·lent. És la vida rural andalusa evocada amb un gran verisme. Res d'espanyolades, perquè tot és autèntic; els camps de conreu, el bestiar, les «ventas» blanques com clíniques, tot un panorama d'Andalusia, i d'una Andalusia que no sabem per què, però us conquista irresistiblement.

El cinema espanyol és possible. Els dubtes que podiem tenir-ne s'esvaeixen en constatar el que significa *La bodega*. Esperem ara que Benito Perojo ens ofereixi un film més sonor encara que aquest seu darrer. El folklore espanyol mereix això.

J. PALAU

Ja ho sabeu...

— que Cecil B. de Mille ha començat ja una nova cinta: *Senyora Satanàs*? Un títol altament suggestiu, com podeu jutjar.

— que Josef von Sternberg retorna a Hollywood, després d'haver acabat el seu «tal·kies», *Àngel blau*, per compte de la Ufa?

Un film d'avui i un d'ahir

Parlem de *Miss Lucifer*, parlem-ne perquè, el mateix que *Captaires de vida*, és un film probablement destinat a passar desapercebut i restar després en l'oblit més complet. Val a dir que quan s'estrenà la setmana passada fou sols exhibit tres dies.

No, *Miss Lucifer* no és de la talla de la cinta de W. Wellman que hem citat, però té almenys un punt de partida de gran volada, que constitueix per ell sol un cert que justifica l'atenció que l'esmentat film ens mereix.

Miss Lucifer (Mary Astor) és una joveneta que en un music-hall *roulant* (sic) es dedica a la venda de petons. Entre la clientela hi ha una remarcable escassetat de persones decents, com declara textualment la protagonista, fastigujada del seu viure ridícul i tan poc escaient a la seva ànima novellesca i somiadora. La terrassa del music-hall, instal·lada en una platja de moda, té una bella vista sobre el mar, i allí la joveneta es passa hores i hores esguardant fixament el reflex acompanyat i tranquil del far situat cinc milles mar endins. I en el far viu un admirador seu, un home, el fill del torrer, que l'admira en el silenci, fins el dia que no resistent la ponderació que l'empresari fa de la seva atracció, ponderació subratllada pel somriure de Mary Astor, que és tota una requesta difícil de defugir, el jove marí entra a la barraca en persecució de *Miss Lucifer*. Allí es coneixen, s'agafen de les mans, es prometen i es casen — això darrer no allí precisament — amb aquella promptitud que caracteritza els successos cinematogràfics, i es traslladen al far, on ella podrà oblidar tota la seva barroc existència.

Tot aquest començ original és simplement deliciós. Després el film marxa amb gran seguretat; les vistes sobre el mar, l'interior de la farola, bells moments d'una interpretació matisada amb remarcable justesa, però en conjunt el film no es manté ni de bon tros en aquella puresa inicial. És de dordre que imperi tan tenaçment aquesta convenció que vol que els films tinguin un mínim de dos mil metres. La necessitat d'allargar la cinta obliga l'autor a recórrer a incidents poc inspirats que malmeten la faula primària.

Per cert que aquests americans són tan rics que ja no saben fer el pobre. Així aquella atracció de *Miss Lucifer* està instal·lada amb una grandiositat que val per tot el parc d'atraccions sencer de la nostra Exposició.

Com que en un altre lloc d'aquesta pàgina ja es parla de *La bodega*, a manca d'altres estrenes a comentar, voldríem parlar extensament d'un film de Griffith que ha fet una breu aparició en els programes d'un cinema popular, però no ho farem extensament per tal com estem convençuts que segurament ben comptats lectors podran saber a què ens referim, el film en qüestió essent molt antic.

En aquest film retolat en castellà *Flor d'amor*, la poesia nova que hem pretès descobrir en els recents films de S. Van Dyke hi és ja a dojo. Griffith en aquells temps havia corregut el Pacífic, hi havia copiat i captat la intensa poesia exòtica d'allí i del viure primitiu i idíl·lic d'aquelles contrades. En aquest film veiem un home que fugint de la justícia s'installa amb la seva única filla en una petita illa del Pacífic, que forma part d'un arxipèlag veí. Allí, absolutament sols, menen la seva existència original en el si d'una natura luxuriosa i salvatge.

Griffith hi desplega tot el seu talent. La presa de vistes al fons del mar per seguir el joc ondulant de la noia que es capbussa, el paisatge sempre filmat amb una gran sensibilitat, i tants i tants moments de sorprenent veritat en les situacions dramàtiques fan d'aquesta obra una cosa ben viva i emocionant a desgrat dels set o vuit anys que deuen almenys haver passat des de la seva filmació.

I si ara comparem aquesta obra amb una qualsevol d'avui dia, amb *Miss Lucifer*, hem

de constatar que un cop fetes unes quantes conquestes primordials que de bon principi tant acceleraren el progrés del cinema, aquest no marxa ja sinó lentament. No volem negar la seva ascensió progressiva i constant; el que volem dir és que hi ha immensament més diferències entre un film d'avantguarda i *Flor d'amor*, que entre aquest i el més perfecte dels films actuals.

Miss Lucifer i el seu marit en el far

La invenció del primer pla, del moviment de la màquina, del tancament de l'iris, coses que trobà Griffith, són invencions d'una fecunditat com des de fa vuit o deu anys el cinema no n'ha trobat d'altres. El cinema silent està doncs essencialment fixat? Per avui abstenim-nos prudentment de respondre a aquesta preg. nta capital.

M. MARIBEL

PANORAMA

King Vidor a Lleida

Per Pasqua a un cinema de Lleida projectaven *El món marxa*. El film era anunciat en dues pissarres al carrer seguit del nom en caràcters ben gruixuts de King Vidor. És la primera vegada que veiem una cosa semblant. Heus ací un empresari intel·ligent. Que aprenguin els de per aquí. Ja sabem que insistir és inútil, però ¿no es quasi increïble el que passa en el cinema, en la publicitat del qual el nom dels autors es troba completament absent?

El nom de King Vidor als pòrtics d'un cinema de Lleida, feia bo de veure. Era una cosa d'estricta justícia.

Els impacients

Els que escrivim, sempre podem tenir dubtes sobre l'eficàcia del que escrivim; l'autor controla la quantitat venuda del seu llibre; si pogués controlar el que importa als compradors el que ell diu en el llibre! I nosaltres ara estem convençuts de la ineficàcia del que escrivim, però ho volem escriure, volem dar-nos el gust de protestar contra aquests senyors, cada dia més nombrosos, que al cinema, encara no preveuen amb el nas que dona una llarga experiència, la proximitat del bes final, se'n van, fan la mar de fressa i sense cap consideració per als que restem asseguts, s'aixequen i a peu dret comencen el cigarret. És el mateix problema que creiem que En Guansé delatava a propòsit del servei de guardarroipia «a domicili» en els teatres.

Aquests impacients haurien de considerar que si ells quan han endevinat el final ja en tenen prou, els altres no participen del mateix criteri i, tan vius com ells a endevinar el que es prepara, som més curiosos de voler-ho veure, i perquè hem pagat ho volem veure tot, i ens molesta que ens barri la vista la pressa dels que viuen amb indicacions metronòmiques.

Les Sessions MIRADOR

Davant l'èxit obtingut demà es repetirà la Sessió de la setmana passada

Podem felicitar-nos que el contratemps que per a nosaltres representà la clausura del Rialto ens hagi conduït a una solució de la qüestió del local, tan excel·lent com la que resulta de poder des d'ara donar les sessions al Lido. L'èxit creixent de les sessions ens obligava ja fa temps a procurar-nos un cinema més espaiós, i ningú no negarà que el Lido ofereix un marc molt més adequat a aquell del qual fins ara havíem disposat.

El local del Lido presentava divendres passat un aspecte tan brillant com ben cert no l'havia presentat mai. Hi era tothom d'aquella Catalunya, segons la fórmula orsiana «que treballa i que juga».

El públic seguí amb gran interès tot el programa. Per començar, una mica d'història natural, més ben dit, moltes miques, ja que el film documental presentà detalls de la vida de gran nombre d'animals curiosos, d'aspecte i costums pintorescos. Però en quasi tots, l'aspecte pintoresc només servia per dissimular la ferocitat amb què es guanyaven la vida devorant d'altres animals més mal proveïts que ells de mitjans de defensa.

Després, el film de gran espectacle — en l'època en què fou realitzat, naturalment — dels primers temps de Francesca Bertini: *Marco Visconti*, evocació històrica dels bons temps de «la antigua usanza», amb uns personatges que es movien comprimits en el marc just de la pantalla i tot el film una bella mostra del film dit d'avantguarda, ple d'aquelles característiques que diverses vegades hem comentat aquí mateix.

El film *La Perla* es situa dins el corrent sobrealista, tal com explicava el nostre cloïlla orador Díaz Plaia en el programa que es lliurà als assistents. No direm que fos unànimement interpretat pels espectadors, els quals, en cada moment del film, quedaven sorpresos de la seva continuació, totalment impensada.

I per fi *El Poble del pecat*, que fou tan ben rebut com *Tempestat a l'Àsia*. La millor demostració de la bona acollida que tingué per part del públic aquest film de la Sovkino, són els aplaudiments que no es va saber estar de dedicar a la bellesa de l'espectacle que se li oferia.

La sessió, doncs, va ésser un èxit. Malgrat la major capacitat del local, molt gent hagué de tornar-se'n. I molts dels que hi van assistir ens han demanat de tornar a passar el mateix programa. No era pas aquesta la nostra intenció, però ens semblava una descortesia envers aquells que amb tanta insistència ens ho han demanat. Així doncs, demà, al mateix local, serà íntegrament repès el programa de la nostra darrera sessió.

A més a més hem de donar als nostres lectors la notícia que des d'aquestes sessions el nostre amic Miquel Duran, director i fundador de la sala especialitzada de París *Cinéma Latin*, que ja havia col·laborat amb nosaltres des de París en les sessions de l'any passat, ara que resideix a Barcelona ha reprès aquesta col·laboració i dirigirà d'acord amb nosaltres l'organització de les sessions MIRADOR.

Demà divendres, 2 de maig

a les deu de la nit, al Cinema

LIDO

per segona i última vegada

Marco Visconti

La Perla

El Poble del Pecat

Tots els dies en el Cinema París

La formosa comèdia dramàtica en film sonor

LA BODEGA

de VICENTS BLASCO IBAÑEZ, per l'encisera

CONXITA PIQUER

que balla, i canta en espanyol.

Les projeccions sonores son efectuades per mitjà del nou aparell CRONOFON GAUMONT.

PULLOVERS I SUETERS

Jaume I. 11 Telèf. 11655

Vegeu
avui
al
TIVOLI

Rita
por Bebe Daniels

en la seva 30.ª representació amb èxit inigualat

Pel·lícula 100 per 100 sonora, amb diàlegs en espanyol, cançons en anglès i abundants escenes en colors.

Segueixen més forts que mai els atacs de riure en el

FÉMINA

provocats per Stan Laurel i Oliver Hardy

en

La vida nocturna

totalment parlada en espanyol.

UN MAGNÍFIC PROGRAMA

Metro-Goldwyn-Mayer

LES ARTS DISCOS

La Futura Barcelona Vella

DISCOS

Les pel·lícules sonores es succeïen amb una prodigalitat gairebé aclaparadora, i sembla que per afermar-ne els primers passos els editors del cinema es volien refiar de figures ja consagrades pel públic internacional, com és el cas de Chevalier. Referint-nos al disc, ja ens era conegut aquest artista i havíem ponderat les excel·lents condicions de la seva veu per a l'enregistrament en la placa: vocalització definida, que permet apreciar tots els mots, i una modulació expressiva amb la qual es pot seguir les seves cançons en forma que aviat us en recorden fins la mímica. Això sí, aquest artista ni en les pel·lícules americanes abandona el seu ambient de Casino de París, i per això amb un sol disc n'hi ha prou per a conèixer-lo. En *La parada de l'amor* se'n revela Jeanette MacDonald amb una veu clara i extensa que en el disc sona amb tota claredat i potència, tot i que a estones vagi acompanyada de "horns d'homes", com s'escau a la marxa dels granaders. El fragment del somni d'amor, que canta sola, us torna a les esplendors de la finida opereta vienesa amb les seves línies melòdiques tallades en el ritme del vals. En aquesta artista s'endevina aviat la seva procedència del teatre; hom pot apreciar tot seguit la seva habilitat per a treure profit de la seva veu. En canvi, en els fragments de *Rio Rita* que canta Bebe Daniels, a estones s'hi nota una certa por a la qual la duu el no estar familiaritzada amb el cant, i és que el cinema sonor ha hagut d'improvisar els seus artistes, i no totes les estrelles de l'art mut tenen facultats per a reeixir en el cinema sonor.

De les altres pel·lícules sonores aparegudes en aquest temps, de les quals s'han publicat en discos fragments musicals, *Trafalgar* contenia un vals dedicat a la Divina Lady que vol evocar amb fortuna la noblesa de la protagonista i que en el disc és cantat pel baríton Shilk et, a qui només es pot fer retret de la seva dèria per cantar amb mitja veu cercant efectismes. De la pel·lícula *L'àngel pecador* es publica un excellent fox que interpreta l'Orquestra George Olsen.

Tota la música que contenen les pel·lícules sonores sembla no tenir més aguant que el que li pugui donar l'anomenada dels artistes de cinema que la canta, i això fóra ben poc en passar al disc. Sort de la revifalla que hi presta el jazz. Tot el que ha produït en música el cinema sonor es decanta vers la revista o vers l'opereta, i hem de confessar que tots dos gèneres, almenys pel que es refereix a la partitura, eren avui dia gairebé esgotats. Els temes que formen els fragments musicals d'aquestes pel·lícules són sovint força banals. Només el jazz amb les seves complicacions orquestrals i les seves sonoritats ampulloses animades per variacions insospitades, poden fer reeixir aquestes melodies. Així trobem fragments de les pel·lícules a què abans ens hem referit, que en passar al disc prenen un valor insospitat: tal s'escau en els de *La parada de l'amor* interpretats per l'Orquestra Jack Hyllton i High Hatters i en els de la pel·lícula *Rio Rita*. Un altre avantatge és el de convertir en música coreogràfica aquests fragments, i així, a més a més d'animar-los, augmenta la seva popularitat.

J. G.

El desfile del amor. Grey-Schertzing. Discos de la Cia. del Gramófon.
My love parade. — Nobody's using it now. M. Chevalier. AE 3063.
Paris, stay the same. — You've got that thing. M. Chevalier. AE 3064.
My dream lover. — Nobody's using it now. Orquestra Jack Hyllton. AE 3046.
March of the grenadiers. — Dream lover. J. Mc. Donald. AE 3065.
Rio Rita. Carthy-Tierney. Discos de la Cia. del Gramófon.
You're always in my arms. — If you're love you'll wait. Bebe Daniels. AE 2997.
Rio Rita. Fox. — The Kinkajou. Fox. Orquestra Jack Hyllton. AE 2996.
Trafalgar. Lady divine. Vals. Kountz. Orquestra Victor. AE 2995.
El ángel pecador. — A precious little thing called love. Orquestra G. Olsen.

El Desfile del Amor

EN DISCOS

BROADCAST

EL DISC QUE MILLORA ELS APARELLS

Insuperable impressió.

El més econòmic: A 5 i 6'50 ptes.

Preus únics

CASA ALEMANY

Secció de Música

Via Layetana, 39 - BARCELONA

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser.

Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passatge de Gràcia, 36. Telèfon 16285

BARCELONA

La nostra ciutat necessita, urgentment, un pla general de reforma del casc antic. Per establir aquest pla, ja sabem que s'han elaborat diversos projectes i sort hem tingut que no s'hagin realitzat del tot.

El primer projecte que tenim és el d'En Cerdà, de l'any 1859, en el qual obria dos carrers que unien el Port amb l'Eixample, denominats Vias A i B, prolongació respectiva del carrer Claris i el d'Enric Granados; i un altre de transversal, Via C, continuació del carrer Campo Sagrado. És un projecte dibuixat, més aviat, amb bisturi que no pas amb llapis i cartabó.

Després vingué el pla Baixeras, en el qual subsisteixen les tres vies principals A, B i C de l'anterior, i a més a més — amb un altre bisturi a la mà — s'entreté a martiritzar, gairebé, tota la ciutat antiga. D'aquestes males intencions sols hem sofert la ferida de la Via Laietana, la qual encara hem estat a temps de cicatritzar-la amb seny, respectant la casa del Gromi de l'Art de la Seda i les muralles romanes.

Amb l'aprovació, en l'any 1918, del projecte de modificació de les vies B i C, del pla Baixeras (obra de l'arquitecte senyor Darder) el pla general de reforma interior millora en gran manera. Es respecten els edificis de valor, s'obtenen punts de vista remarcables i en el traçat apareixen solucions eficients d'urbanisme.

Però, en aprovar les modificacions del pla Darder, deixant el projecte Baixeras (en la part no afectada per aquestes modificacions), el problema de la reforma interior no s'acaba de solucionar d'una manera global i coordinada.

Per aconseguir aquesta desitjada i definitiva reforma es convocà un «Concurs d'idees per a la reforma del casc antic de Barcelona» entre els seus ciutadans. Una vegada fallat aquest concurs, els arquitectes de l'Ajuntament senyors Florensa i Vilaseca es cuidaren d'estudiar i seleccionar totes les iniciatives dels particulars per aprofitar-les en la confecció d'un nou projecte de Reforma interior i així establir, d'una vegada, un pla definitiu.

Amb tots aquests antecedents, doncs, hem arribat, per fi, a tenir aquest projecte que reproduïm, obra del senyor Vilaseca; el qual està exposat públicament a la Casa de la Ciutat, per així recollir totes les possibles indicacions que puguin depurar el projecte, abans d'aprovar-lo definitivament i entrar en vigor.

Encara que no tenim prou espai per comentar degudament aquest projecte, intentarem descriure'n les principals característiques.

I. En el pla de Reforma vigent (projecte Darder) la via C en arribar a la plaça Nova es subdividia en dues rames: una de 30 metres d'amplada que seguia pels carrers de la Portaferrissa i del Carme, i una altra de menor amplada que passava pels carrers de la Palla i Sant Pau. En aquest projecte d'En Vilaseca es prescindeix de la primera i es dona una major importància a la segona. L'amplada d'aquesta nova via C és de 25 metres, els quals són suficients per a set línies de circulació pels vehicles i dues voreres de quatre metres cada una. La mateixa amplitud s'adopta per a les vies B i D.

II. La via D enllaçarà el carrer Tamarit (camí de l'Exposició) amb la plaça de Catalunya. Amb aquesta solució es descongessa el tràfic de la Ronda Sant Antoni i carrer de Pelai. El cost d'aquesta via seria relativament econòmic, car a través de la caserna del Bonsuccés (que ha d'ésser propietat de l'Ajuntament), i perquè s'adopta tota la façana de la Casa de Caritat com a nova alineació.

Pels del MIRADOR, l'obertura d'aquesta via D, ens obligaria canviar de local. No cal dir — amb tot i trobar-nos-hi molt bé — que ens sacrificariem civílicament per amor a la ciutat.

III. Els carrers dels Archs i de la Cucurulla seran més amples, per així establir una millor comunicació entre la Porta de l'Àngel i la via C.

IV. Avui dia per anar a l'Ajuntament o a la Diputació amb cotxe s'ha de perdre temps i moneda. Fixeu-vos amb el nou carrer projectat que uniria la plaça de Sant Jaume amb la Rambla, el qual podria establir — amb l'actual carrer de Ferran — els dos sentits contraris de circulació. A més a més, amb la obertura d'un nou carrer que comunica la via C amb la plaça esmentada es podria prohibir el trànsit de vehicles pel carrer del Bisbe... i el barri gòtic encara seria més gòtic.

Pel cantó de la Casa de la Ciutat, anotarem noves urbanitzacions que uneixen la plaça de Sant Jaume amb la via Laietana, Correu i les Rambles.

V. En els voltants de l'església de San-

ta Maria es procura deixar lliure l'absis amb una petita plaça al darrere, per afavorir la visualitat del monument. I ara que parlem de Santa Maria (església) crec que s'hauria de modificar el pla vigent de reforma, respecte al projectat carrer Baixeras, amb el qual desapareixeria el suculent carrer de les Caputxes. En canvi, trobo molt ben pensat l'haver salvat — amb el

pacífic peató. Aquesta millora, potser qual-sevol dia ens l'oferirà l'actual propietari i alcalde de la ciutat sense esperar la realització de la Reforma. Les entrades de la Portaferrissa i carrer del Carme seran eixamplades, i la casa de la Virreina tindria més visualitat. La Rambla de les Flors s'eixampla per totes dues bandes; i el problema de la circulació en la dels Estudis ha

plaça de planta trapezoidal, on s'estableix un pas porticat d'accés a la nova plaça de Sant Pau.

Més amunt, la via B emprèn una sola direcció fins al carrer Muntaner.

XI. Si sou capaços de trobar en aquesta fotografia el carrer de Méndez Núñez (re-cordeu que és prolongació del carrer Girona), anotareu i em sembla que aprovareu

nou projecte — el carrer de l'Espereria i les noves alineacions del Fossar de les Moreres.

VI. Ara busquem el teatre del Liceu. Si ja el teniu, veureu — ben aviat — una nova plaça limitada per la via C, els carrers de la Unió i Oest i la part posterior del teatre, en la qual s'afegeix una nova cruïlla de set metres per a poder adossar-hi una nova façana a l'edifici. (Cal reconèixer que el senyor Vilaseca pensa amb tot.) L'objecte d'aquesta plaça s'endevina tot seguit: ultra airejar la barriada, situar un espai pels automòbils dels senyors que van a l'òpera.

Seguint la via C i passada la B, trobareu una gran plaça voltada per uns projectats edificis de planta en forma de U. En mig dels jardins d'aquesta plaça hi haurà la joia romànica de Sant Pau del Camp.

VII. El mercat de Sant Josep ocupa un dels llocs més cèntrics de la ciutat. Espai malaguanyat per un mercat. Doncs bé, el projectista el situa en un altre lloc que també sigui cèntric, comprès entre els carrers Robador, Cadena, Hospital i Beat Oriol (número 4 del pla adjunt). El nou emplaçament queda suficientment enllaçat amb les principals artèries de la ciutat. Els carrers de proveïment tindran una convenient entrada i sortida amb el carrer projectat que aniria fins a la ronda de Sant Pau.

L'espai que actualment ocupa el mercat de la Boqueria podria convertir-se en un magnífic Square porticat, en el fons del qual es situa l'entrada de l'antic edifici de l'Hospital de la Santa Creu (núm. 3).

VIII. Donem ara un vol per les Rambles tal com quedarien i desitgem. En la planta baixa del palau Comilles hi veiem un pòrtic que facilitaria la circulació del

trobat una solució intel·ligent en la nova alineació del carrer de Xuclà de 20 metres d'amplada fins a la via D. Aleshores es podria establir una direcció única i descendent pels carruatges en la Rambla dels Estudis i una altra ascendent pel carrer de Xuclà. Remarquem, també, la saludable desaparició dels carrers Jerusalem, Rocca, Cabras i Morera.

IX. El carrer de Montalegre s'eixampla i es prolonga fins a trobar els carrers de Tallers, l'amplada del qual també millora per així establir una convenient relació entre la via D i la plaça de la Universitat. No passeu ànsia per l'admirable cúpula de l'Hospital Militar (núm. 1) perquè es conservaria intacta.

X. La via B assenyala la unió directa de la Porta de la Pau i carrer de Muntaner. De la Bonanova fins al Port per una sola direcció. En el traçat d'aquesta gran artèria es dona una punyalada en el barri que — segons l'anomenada — se'n donen amb més abundància: naturalment, el barri xinès. Desapareixerien els carrers de l'Arc del Teatre, Migdia, Porta de Santa Madrona, Cirés, Sant Ramon, Sant Olegari, etc. En arribar al final del carrer Barba i abans de creuar la via C es projecta una

la projectada continuació d'aquest carrer fins al de la Princesa. Aquesta alineació descongestionaria el trànsit de la Via Laietana, perquè uniria directament una bona part de la ciutat amb l'estació de M. Z. A. i el Port. A més a més, les diverses i convencionals direccions del carrer de Trafalgar (que actualment sembla una via que no vagi enlloc) s'unifiquen en una sola que enllaçaria la plaça d'Urquinaona i la via C.

Em sembla prudent — per l'extensió de la matèria — continuar aquesta informació en el número pròxim. La paciència del lector té els seus límits... que probablement traspassaria si intentés acabar avui. I també — cal pensar en tot — dos articles es poden valorar més que un de sol.

Finalment, els números del pla que reproduïm indiquen els edificis següents: 1, Hospital Militar; 2, Casa de Caritat; 3, Antic Hospital de la Santa Creu; 4, Nou emplaçament projectat del Mercat de Sant Josep; 5, La Catedral; 6, Mercat de Santa Caterina; 7, Palau de la Diputació; 8, L'Ajuntament; 9, Caserna d'Atarazanes; 10, Emplaçament del nou edifici pel Govern militar; 11, Casa de Correus.

MÀRIUS GIFREDA

La Pintura Japonesa a Roma

Amb tots els honors oficials acaba d'ésser inaugurada a Roma una exposició d'art japonès, organitzada pel baró Okura i a la qual ha assistit, vinguda a Europa expressament del Japó, una missió artística presidida per Taikwan Iokoiama. Aquesta exposició és segurament la més important que s'hagi fet a Europa. El seu organitzador n'ha volgut excloure tot el que tingués algun gust europeu. El Palau d'Exposicions havia estat decorat estil japonès; entre les columnes corinties de l'altri, hi havia paravents lacats, arbres més o menys nipons, etc.

El baró Okura ha proporcionat a Europa una visió completa de l'art japonès modern. En conjunt, els pintors actuals han abandonat la policromia tan en voga fins no fa gaire, per refugiar-se en un monocromisme sobri el fonament del qual és la tinta xinesa. L'ur intentació és, diuen, de tornar a les fonts antigues de la pintura japonesa i coreana. Cadascú té la seva manera de tornar-se clàssic.

Diu que un agregat naval tenia a Toquio unes quantes pintures japoneses i les havia penjat a les parets de casa seva. Tots els japonesos que el visitaven les admiraven, però sobretot una era la més contemplada.

L'home no arribava a entendre per què. El quadro representava un gerro de flors buit, un pot de ceràmica i un ram de flors en desordre al costat. Un dia es decidí a preguntar a un japonès que passava amb aquella pintura que tant agradés.

Per nosaltres japonesos, aquesta és la pintura que fa pensar més de totes les que teniu; el gerro és a punt de rebre les flors, té el pot és ple d'aigua tèbia per mantenir-les més dies; la nostra fantasia i el nostre gust es complauen a pensar com disposaríem harmònicament les flors en el gerro.

Excursions de primers diumenges en autocar de

Viatges Catalònia

Rambla del Centre, 37 - Telèfon 23252

4 maig 1930

MANRESA I MONESTIR DE SANT BENET DE BAGES

(reproduït al Poble Espanyol)

Sortida: a dos quarts de nou del matí

Art Antic
i Modern

MOYKEION

Archs, 6
Entressol
Tel. 22658

Reproduccions d'Art Escultòric

LA VENUS GENETRIX i centenars d'altres reproduccions directes de l'estatuària clàssica, grega o llatina i motius ornamentals de tots els estils i èpoques, constitueixen les nostres galeries d'art. Disposem d'extenses col·leccions de bustos, estàtues, imatges, relleus, làmpares, aplics, pedestals, & i articles per a la decoració de jardins, tals com gerros, testos, bancs, brolladors, & per harmonitzar en cada cas amb el caràcter del conjunt.

LENA, S. A.

Rosselló, 238 (junt P. de Gràcia) - Barcelona

EXPOSICIÓ DE BARCELONA 1930

PARC DE MONTJUÏC

Avui dijous, dia 1er de maig: **FESTA DEL TREBALL**

A les onze del matí

GRAN FESTA POPULAR

Descobriments de l'estàtua, obra de l'il·lustre artista **En Josep Llimona**, que ha estat erigida davant el Pavelló de la Ciutat, simbolitzant el Treball i en homenatge als obrers de tots els rams que han cooperat a les obres dels esplèndids Jardins de Montjuïc, dels seus magnífics Palaus i de les diverses instal·lacions del Certamen.

Amb assistència de l'Ajuntament en corporació i del Comitè Directiu de l'Exposició de Barcelona. -- Amenitzarà el solemne acte la Banda Municipal.

A les onze del matí, **Audició de Sardanes** a la Plaça de l'Univers, a càrrec de la cobla **Barcelona Albert Martí** i a la Plaça dels Reis, a càrrec de la cobla **La Selvatana**, de Cassà de la Selva (Girona).

A dos quarts de sis de la tarda: **Audició de Sardanes** a la Plaça Major del Poble Espanyol, a càrrec de la cobla **La Selvatana**, als jardins del Palau d'Agricultura per la cobla **Barcelona**, i a la Plaça de les Diputacions per la cobla **La Principal Barcelonina**. -- A diversos llocs del Parc, **Concerts** per Bandes Militars.

Entrada al recinte: 0'25 ptes.

La recaptació integral de les entrades es distribuirà entre les famílies dels obrers morts que participaren en els treballs preparatoris del grandios certamen.

En previsió de l'afluència de públic que pugui originar-se al Parc de Montjuïc, el Comitè Directiu de l'Exposició prega als concurrents a la festa que compleixin estrictament totes les prescripcions d'ordre interior, i entre elles la que es refereix a la prohibició de dinar o berenar als passeigs i jardins del Parc.

BARCELONA, com les principals capitals de l'estranger des d'avui podrà comptar amb la millor LLET fresca, segons dictamen del LABORATORI MUNICIPAL, que diu:

LA MILLOR LLET

PRIMER: Que la llet fresca de vaca "SILA" és del grau A, que, segons el Reglament de Sanitat, vol dir la millor.

EL MILLOR ENVÁS

SEGON: Que l'envasat especial de llet "SILA" pel qual cada ampolla serveix exclusivament per a una sola distribució, omple l'ideal higiènic proclamat per a aquesta mena de serveis.

EXIGIU LLET "SILA" EMBOTELLADA, AMB LA DATA DE L'ENVASAT, ALS PRINCIPALS COLMADOS, LLETERIES, CAFES I RESTAURANTS

Per a informes dirigiu-vos a **S. A. LLET CONTROLADA** — Telèfon número 13844

Llits daurats i de ferro : Mobles de metall
Parasols, Cadires, Bancs i altres articles
per a Jardí i Platja : Material sanitari, etc.

Unic despatx de la Fàbrica:

Balmes, 2. - BARCELONA

El recordman d'altura ha perdut el camí.

(Judge.)

Useu pel cap

Loción ViVina

Tònic del cabell

No cura calvos,
però els evita.

Farmàcia: Escudillers, 61

Societat Espanyola de Cabus Metàl·lics

Correus: Apartat 139
Telegr.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 70019

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques
a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI
FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peses
seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL
de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS,
MANOMETRES, materials d'aportació per la
SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

**AIGUA
DE ROCALLAURA**

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albúminúria, Litiasis
d'rica (mal de pedra), Bronquitis paron-
quimatoses, Neftitis crònica, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I
ADMINISTRATIU

Director
Carles Ossorio
personal tècnic-contables
Layetana-18-pral.B
Especialitat industrial i utilitat
Abonaments

Subscribiu-vos a MIRADOR